

**ЎЗБЕКИСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ХАЛЫҚ БИЛИМЛЕНДИРИЎ МИНИСТРЛИГИ**

**Ўжинияз атындағы Нөкис мамлекетлик
педагогикалык институты**

Б. Шаниязов, М.Ембергенова, Н.Жалгасов, Ҳ.Даўлетмуратова

**ИНГЛИСШЕ – ҚАРАҚАЛПАҚША
СИНОНИМЛЕР СӨЗЛИГИ**

НӨКИС - 2016

ДУЗИҰШИЛЕР:

Б. Шаниязов, М.Ембергенова, Н.Жалгасов, Х.Даўлетмуратова

Усынылып атырған сөзлик қарақалпақ тил билими тарийхында дәслепки тәжирийбелерден бири. Синоним сөзлердиң уқаслықларын түсиндириўге байланыслы шығарылып атырған бул еки тиллик сөзлик Республика билимлендириў системасында жүз берип атырған өзгерислер менен жуўмақлардан келип шығып дүзилди хәм еки тилдеги синоним сөзлер, олардың мәнилер өзгешелиги көрсетилди.

Сөзликте тилимизде көркем шығармаларда, сабақлықларда үнемли қолланылатуғын тийқарғы сөзлер түсиндирилди.

Сөзлик заманағөй оқыў әдебиятларының бири сыпатында Қарақалпақстан Республикасының барлық орта, орта арнаўлы хәм жоқары оқыў орынларында билим алыўшыларға, илимпазларға, тил билими менен шуғылланыўшыларға, оқытыўшыларға, англис тилин өз бетинше үйрениўшилерге билим бериўшилерге арналған.

ЖУЎАПЛЫ РЕДАКТОРЛАР:

С. Шынназарова - Әжинияз атындағы Нөкис мәмлекетлик педогогикалық институты, қарақалпақ тил билими кафедрасының үлкен оқытыўшысы, филология илимлериниң кандидаты.

Т. Койшекенова - Әжинияз атындағы Нөкис мәмлекетлик педогогикалық институты, англис тили хәм әдебияты кафедрасының үлкен оқытыўшысы.

ПИКИР БИЛДИРИҰШИЛЕР:

Ш. Абдиназимов - Бердақ атындағы Қарақалпақ мәмлекетлик университети Каракалпак тили билими кафедрасының профессоры, филология илимлериниң докторы.

Ж. Сейтжанов – Бердақ атындағы Қарақалпак мәмлекетлик университети, аўдарма теориясы хәм әмелияты кафедрасы баслығы, филология илимлериниң кандидаты, доцент.

Әжинияз атындағы Нөкис мәмлекетлик педагогикалық институтының илимий оқыў-методикалық Кеңесиниң 2016-жыл 16-апрель күнги мәжлиси қарары менен баспаға усыныс етилген.(№11 - санлы баянлама).

КИРИСИҮ

Президентимиз И. А. Каримовтың 2012- жыл 10 декабрь «Шет тиллерин үйрениу системасын буннан былайда жетилистириу ис илажлары хаққында»ғы қарарында шет тиллерди заманагөй педагогикалық хәм инновациялық технологиялардан кеңнен пайдаланып шет тилинде еркин сөйлесе алатуғын қәнигелерди таярлау системасын жетилистириу хәм дүнья цивилизациясы жетискенликлери менен қатар қәдем таслау мүмкиншиликлерин жаратыу менен байланыслы жумысларды әмелге асырыуда шет тиллери қәнигелери алдында жууапкершиликли уазыйпалар жүзеге келди. Бул жағдай тилдиң сөзлик қурамының, әсиресе, синонимлик бөлегиниң айрықша рауажланыуын талап етпекте.

Сонлықтан да, күнделикли турмыс жағдайында хәр бир студенттиң, жоқары мағлыұматлы қәнигениң пайдаланыуы ушын хәммеге ортақ болған еки тилдиң синонимлер сөзлигиниң дүзилиуи бүгинги күнниң баслы уазыйпаларының бири есапланады хәм дүнья тиллери менен бир қатарда қарақалпақ тилиниң үзиликсиз рауажланып атырғанлығын дәлийллейди.

Усынылып атырған синонимлер сөзлигиниң тийкарғы мақсети – тилимизде кең қолланылатуғын синонимлердиң англисше-қарақалпақша сәйкесликлерин бериуден ибарат.

Бүгинги дәуирде илим хәм билимлендириу тарауында жүз берип атырған өзгерислер жаңа мазмундағы, жаңа бағдардағы оқыу әдебиятларын, сабақлық хәм оқыу қолланбаларды жаратыу, сондай-ақ, сөзликлер дүзиу хәм баспадан шығарыу зәрүрлигин келтирип шығарады. Әсиресе, шет тиллерин, соның ишинде, англис тилин үйрениу, оны терең меңгериу, билимлендириу хәм турмыстың барлық тарауларында еркин пайдалана алыу көпликпелерин ийелеу хәр қандай тарау қәнигесиниң әхмийетли уазыйпаларының бири. Усы уазыйпаны әмелге асырыу ямаса шет тиллерин үйрениу ондағы синоним сөзлерди билиу, мәнилерин дұрыс түсиниу менен ажыралмай байланыслы, дерлик сөзлерди үйрениуден ибарат. Усы көзқарастан еки тиллик синонимлер сөзлигин дүзиу хәм баспадан шығарыу – әхмийетли мәселелердиң бири.

Усынылып атырған англисше-қарақалпақша синонимлер сөзлиги қурылысы жағынан алфавит тәртибинде берилип, мәнилери хәм мысаллар көркем әдебият шығармаларынан алынған. Сөзликке тилимизде ең жийи, өнимли пайдаланылатуғын, тийкарғы сөзлер таңлап алынып киргизилди. Сөзликте англис тилиндеги синоним сөзлердиң мүмкиншилиги барынша уқсаслықлары толық берилди, қарақалпақ тилиндеги сәйкес эквивалентлери көрсетилди.

Бул сөзликтің тек англис тили ямаса қарақалпақ тили қәнигелериниң ғана емес, ал басқа да миллет ўәкиллериниң пайдаланыўына қолайлылық жаратады.

Сөзлик тилши қәнигелерге, илимпазларға, студентлерге, муғаллимлерге хәм англис тилин үйрениўшилерге арналып ықшам етип дүзилди.

Сөзлик қарақалпақ тил билиминдеги дәслепки тәжирийбелердиң бири болғанлықтан, онда айырым кемшиликлер, жетиспеўшиликлер болыўы мүмкин. Авторлар сөзликке байланыслы билдирилетуғын пикир-усынысларды миннетдаршылық пенен қабыл етеди.

ability noun

Synonyms: ability, skill, competence, talent, capability

1. ability

a natural tendency to do something well

I admire his ability to stay calm in difficult situations.

2. skill

the ability to do something well as a result of training or experience

Portrait painting needs a lot of skill. _

This job will help you develop management skills.

3. competence

the quality of being able to do a job or task well enough

Does she have the necessary competence in foreign languages?

4. talent

an usually good natural ability, especially for something artistic

She's done well in the theatre – we always knew she had talent.

5. capability

the practical ability to do something

We have the capability to produce a better machine than this.

accomplish verb

Synonyms: accomplish, achieve, carry out, pull off

1. accomplish

to do something successfully

You won't accomplish anything by arguing.

2. achieve

- **уқып, зейин, талант, инта.**

- **зийреклик, инта**

Жаслардың гүреси ен жайып, олардың интасы күн сайын өсип киятыр.

- **шеберлик, усталық**

Ағамыз саған онда үйретип, шебер етер сени соған тапсырдым.

- **уқып, инта, талант, қәбилет**

Уқып деген хәмме адамда бола бермейди, айырым адамларда ғана болады.

- **талант, уқып, инта, зейин, ықлас**

Оның ислеген ислерине хайран қалып, нағыз талант ийеси екен деди ол.

- **мүмкиншилик, имканият.**

Мен сауатымды армияда алыуға мүмкиншилик таптым.

- **ф. ислеу, орынлау, питкеріу.**

- **орынлау, питкеріу, бежеріу**

Тапсырманы орынлауға таярман.

- **ерисиу, жетисиу.**

to succeed in doing something after trying very hard

Have you achieved all your aims? _ The company has achieved great success in the USA.

3. carry out

to do something, especially something that has been planned

Doctors carried out tests on the patients.

The police are carrying out a search for the missing man.

4. pull off

to succeed in doing something very good, especially if it is unexpected

The deal will be great for the company, if we can pull it off.

anger noun

Synonyms: anger, annoyance, irritation, resentment, fury, rage

1. anger

a feeling of being very annoyed

He managed to control his anger. _ She couldn't hide the anger she felt.

2. annoyance

a feeling of being slightly upset or impatient

There was a tone of annoyance in her voice.

3. irritation

a feeling of being annoyed and impatient

She watched with irritation as he tried to fix the wheel again.

4. resentment

the feeling of being angry and upset about something that someone else has done

The decision caused a lot of resentment among local people.

Мен бұған көп мийнет сарпалаудың нәтижесінде ғана еристим

– орынлау, иске асырыу, әмелге асырыу.

Илимпазлар бұл мәселени иске асырды.

– ерисиу, орынлай алыу.

Егер илтимас етсем, ол бұл жұмысты орынлай алады

– ат. қәхәр, ашыу, ыза, ғәзеп

– ашыу, қәхәр.

Ашыу алдын, ақыл кейнинен келер.

– айбат, күш

Ол маған айбат ететұғын болып киятыр.

– жини келиу, ашыұланыу, қәхәрлениу, тырысыу.

Көмекбайды көрген Анвар жини келип ашыуын алыуды ойлады.

– қәхәр, наразышылық.

Сайлаушылардың бұл шешими жергиликли халықта наразышылық

5. fury

very strong anger

He shouted at us in fury.

6. rage

sudden extreme anger

Her face was red with rage.

annoy verb

Synonyms: annoy, irritate, bother, bug

1. annoy

to make someone feel slightly angry or impatient

Their rude behaviour really annoyed us.

2. irritate

to make someone feel angry or impatient

It irritates me when the trains run late.

3. bother

to make someone feel slightly upset or irritated

It bothers me that it takes so long to get a reply.

4. bug

(*informal*) to make someone feel slightly angry, especially for a long time

That noise is really bugging me. _ It's bugging me that I can't remember his name

answer noun.

Synonyms: answer, reply, response, acknowledgement

1. answer

something that you say or write when someone has asked you a question

The answer to your question is yes.

2. reply

туұдырды.

- айбат.

Айбатына қарасаң, адам түуе досларым, арыслан да қорыққандай.

- ашыұ, кек.

Сырттан сирә билинбейди ашыұ-кек.

- ф. қапаланыұ, өкпелеұ, кеұли қалыұ.

- ренжиұ, қапаланыұ

Ренжиіп қалдым әкеңе, бөбек ойын уқпаған.

- ашыұланыұ, ашыұға миниұ.

Ол қатал ашыұға минген жағдайда хеш кимди аямайды.

- жалығыұ, зеригиұ, иши писиұ.

Болады мен тыңлаұға жалықпайман.

- қапа етиұ, кеұлине тийиұ, өкпелетиұ, зейнине тийиұ

Азаттың бул ништерли гәпи оны жүдә қапа етти.

- ат. жууап, рухсат, разылық, келисим

- жууап.

Сизиң сорауыңызға жууап жақсы.

- жууап, рухсат.

an answer, especially to a letter or telephone call

We wrote last week, but haven't had a reply yet. _ We had six replies to our advertisement.

3. response

something that you do or say as a reaction to something

There was no response to our call for help. _ The changes produced an angry response from customers.

4. acknowledgement

a letter or note sent to say that something has been received

We didn't even receive an acknowledgement from the council.

a letter of acknowledgement

ask verb

Synonyms: ask, demand, beg, request

1. ask

to put a question to get someone to do something

Ask your father to teach you how to drive. Can I ask you not to make so much noise?

2. demand

to ask firmly for something

I demand an explanation for your behaviour.

3. beg

to ask someone in an emotional way to do something or give something

His mother begged him not to go. He begged for more time to find the money.

4. request

to ask for something politely or formally

I am enclosing the leaflets you requested.
Guests are requested to leave their keys at reception.

Хатқа жууап қайтарыу. Сорауға жууап бериу

- үн,сес, дауыс, ызың

Ерте бәхәрдегі күшли самал гүүлеп сес берип тур.

- келисим, мәмиле, шешим, мауаса, питим.

Егер келисимге келмесеңлер я сизлер шығың да, ямаса мен шығаман дегенге шекем барысқан.

- ф. сорау, сораныу.

- өтинию, сораныу, илтимас қылыу.

Қалбай Айшагүлдің шығып турыуын өтинди.

- талап етиу.

Боламан деп космонавт – Азат талап етеди.

- сораныу, өтиниш етиу, жалыныу.

Куда-кудағайы қәде, төс кетти,
Жалбарынып жалынғаның бос кетти.

- сораныу, өтиниш етиу.

Маған басқа хызметіңнің кереги жоқ, керек затымды бер, - деп соранды Уснатдин.

assistant noun

Synonyms: assistant, helper, deputy, auxiliary

1. assistant

a person who helps someone as part of their job

His assistant makes all his appointments.

2. helper

a person who helps someone do a particular job or task, especially without being paid

The children can be my helpers for the day.

3. deputy

a person who makes decisions when the manager or boss is away

She's acting as deputy while her department manager is in hospital.

4. auxiliary

a person who helps other workers

He works as a nursing auxiliary in the local hospital.

aware adjective

Synonyms: aware, conscious, alert, informed, mindful

1. aware

knowing about things that are happening or about facts

I'm not aware of any problem. Is he aware that we have to decide quickly?

2. conscious

awake and able to know what is happening around you

She was conscious during the operation.

3. alert

watching or listening carefully, ready to notice something

The patient is still very alert mentally. _
Young people have to be alert to the dangers of drugs.

– ат. жәрдемши, көмекши, қосшы, қолқабыс тийгизиуши.

– **жәрдемши.**

Гүлнара қандай да бир жұмыс пенен болмасын, дайысына жәрдемши болып жүрди.

– **көмекши, қолқанат.**

Көмекши балам кетер, мен қыйналмай ким қыйналсын.

– **қосшы.**

Хадал мийнет пенен басшылық қылдым,
Елимнің халқына қосшылық қылдым.

– **қолқанат, жәрдемши**

Жақын-жууықты, бизге қолқанат болатуғын адамды енди билди.

– кел. хабардар.

– **хабардар, билдириу.**

Буның хәммесинен Изимбетов хабардар еди.

– **сезиклениу, кәуиплениу.**

Сен қандай нәрсенің сезигін таптың.

– **сергек, сақ.**

Ерте тұрып, ертең сейил етемиз, сергек болып орныңызда жатыңдар.

4. informed

having a lot of information, or having the latest information

The programme is aimed at highly informed viewers.

5. mindful

remembering or thinking about something carefully when doing something

He is mindful of his responsibilities as a parent. _ You should be mindful of the risks you are taking.

beginner noun

Synonyms: beginner, apprentice, novice, learner

1. beginner

a person who is starting to learn something or do something

The course is for absolute beginners. I can't paint very well – I'm just a beginner.

2. apprentice

a young person who works as an assistant to a skilled person in order to learn from them

He's started work as a plumber's apprentice.

3. novice

a person who has very little experience or skill, e.g. in a job or sport

He's still a novice at rowing. _ A competition like this is not for novices.

4. learner

a person who is learning how to do something

The evening swimming classes are specially for adult learners. _ The new dictionary is good for advanced learners of English.

- хабардар, хабары бар, хабарлы.

Бир-биримизден хабардар болғайлы.

- дыққатлы, серли, зейинли.

Дыққатлы, зейинли оқыушыларды саралап алды.

- ат. таза үйрениуши

- жаңа үйрениуши, таза үйреншик.

Таза үйреншиклер ушын арналған курс.

- шәкирт, устаның жәрдемшиси.

Сәлем, жолдас муғаллимим қәдирдан, Алғыс саған шәкирт болған шайырдан.

- таза пәри.

Ол бул жумыста еле таза пәри.

- оқыушы, үйрениуши.

Атамурат мектеп бойынша оқыушылардан жалғыз өзи ағза болды.

big adjective

Synonyms: big, huge, enormous, vast

1. big

of a large size

I don't want a small car – I want a big one. _ His father has the biggest restaurant in town. _ I'm not afraid of him – I'm bigger than he is.

2. huge

of a very large size

Huge waves battered the ship. _ The concert was a huge success. _ Failing the test was a huge disappointment for him.

3. enormous

of an extremely large size

The house is absolutely enormous. He ate an enormous lunch.

4. vast

extremely big, often extremely wide

vast areas of farmland vast differences in price

block verb тосқынлық ислеу.

Synonyms: block, hinder, hamper, hold back, obstruct

1. block

to prevent something from passing along something

The pipe is blocked with dead leaves. The crash blocked the road for hours.

2. hinder

to make it difficult for someone to do something

Snow hindered the efforts of the rescuers.

3. hamper

to prevent something from happening or moving normally

Lack of funds is hampering our development project. The heavy bags

– кел. ири, үлкен.

– **ири, үлкен, нәхән, турпатлы.**

Аяқлары қағысқан ири арық өгиз екен.

– **үлкен, гидиман.**

Сонда жайын тереңнен гидиман болып көринди.

– **нәхән, гидиман.**

Өскен бир бөлек,

Нәхән зор терек.

– **нәмнаған, көлемли, үлкен.**

Ертеклер халық дөретпесиниң эпослық жанры, ауыз әдебиятының ең көлемли хәм хәр тәрәпмеме бай түриниң бири.

– ф. иркиниш жасау,

– **тоқтатыу, иркиу.**

Олар үйлерине келгенде атларын арбадан шығарып тоқтатып таслады.

– **иркиниш бериу, кесент бериу.**

Соң биреулер келип кесент бере ме деп ойлады.

– **тосқынлық жасау, иркиниш жасау.**

Көпшиликте жаслардың пикирине тосқынлық жасайман деген ой кетти.

hampered her progress.

4. hold back

not to go forwards, or stop someone or something from going forwards

Most of the crowd held back until they saw it was safe. The water was held back by a small bank of earth.

5. obstruct

to prevent someone from doing something

He obstructed their plans by making many complaints.

break verb

Synonyms: break, crack, smash, burst

1. break

to make something divide into pieces accidentally or deliberately

She broke her leg when she was skiing.

Break the chocolate into four pieces.

2. crack болыу, шыл-пәрше етиу.

to make a long thin break in something

The stone cracked the glass.

3. smash

to break something into pieces, often using force or violence

Demonstrators smashed the windows of police cars.

4. burst

to break open or explode suddenly, or cause something to break open or explode suddenly

One of the tyres had burst. _ The heat from the fire might burst the balloon.

careful adjective

Synonyms: careful, conscientious, thorough, painstaking

1. careful

showing attention to details

- иркилиу, тоқтау, гидириу.

Жамғыр сууы кешке қарай иркилди.

- бөгеу, тосыу, байлау, иркиу.

Машинаның жолын бөгеп еркисіз, Солар еди алып кеткен Гүлжанды.

- ф. сындырыу.

- бузыу, сындырыу, бөлиу.

Мына нанды үшке бөліп жеймиз.

- бөлеклеп таслау, пыт-шыт

Шыра қулап шийшеси пыт-шыт болды.

- қыйратыу, сындырыу, бузыу.

Бийтаныс бир-еки адам келип қақыраны қыйратып кетти.

- алысыу, өртениу.

Жумабай ошаққа куман қойып от жағып еди, оты алысып кетти.

- ғамхор, мийримли.

- дыққатлы, итибарлы, зийрек.

We are always very careful to give accurate information. _ The project needs very careful planning.

2. conscientious

working carefully and well

She's a very conscientious worker.

3. thorough

including everything that needs to be dealt with very carefully

The police have carried out a thorough search of the woods.

4. painstaking

done slowly and carefully in order to avoid mistakes

The design is the result of years of painstaking effort.

cautious adjective

Synonyms: cautious, careful, prudent, vigilant, wary, secretive, cagey

1. cautious

not willing to take risks

She's a very cautious driver.

2. careful

taking care not to make mistakes or cause harm

Be careful not to make any noise – the baby is asleep. _ She is very careful about what she eats.

3. prudent

showing good sense and using good judgement

It would be prudent to consult a lawyer before you sign the contract.

4. vigilant

staying very aware of possible danger

The disease particularly affects young children, so parents must remain vigilant.

5. wary

Бул мәселе бойынша итибарлы болыу керек.

– **хақ нийетли, дурыс, хадал, пәк, таза.**

Хадал ис үстінде әкең менен дауласыуға болады.

– **бирим-бирим, избе-из.**

Мектептеги ауҳалды бирим-бирим баян қылады.

– **ауыр, қыйын, мүшкіл.**

Дәслеп өзлерінде көтерілген қыйын мәселелерди шеше алмай қалады.

– кел. сақ, абайлы, пұқта, пысық.

– **сақ, абайлы.**

Ол өз исине жүдә сақ адам.

– **дыққатлы, абайлы, итибарлы.**

Сонлықтан мен сабақ тыңлаушыларға көп итибарлыман.

– **ақыллы, пәмли, дана.**

Шөлкемге кирген балалардың таза-тәртіпши, ақыллы болыуын талап етиу керек.

– **таяр болыу, тайын болыу.**

Егер сиз бир нәрсеге зәрүр болсаңыз, мен сизге хызмет көрсетиуге таярман.

– **сақ, абайлы, пұқта.**

aware of a possible problem with someone or something
I am very wary of any of his ideas for making money.

6. **secretive**

liking to keep things secret
She's very secretive about her private life.

7. **cagey**

(*informal*) not wanting to share information
They're being very cagey about their relationship.

change verb

Synonyms: change, alter, modify, convert, vary, shift, transform

1. **change**

to become different, or make something different
She's changed so much since I last saw her that I hardly recognised her. Living in the country has changed his attitude towards towns.

2. **alter**

to become different, or make something different, especially in small ways or in parts only
They wanted to alter the terms of the contract after they had signed it. _
The shape of his face had altered slightly.

3. **modify**

to change something to suit a different situation
The design was modified to make the car faster.

4. **convert**

to change something into a different form, or change something for a different purpose
We are converting the shed into a studio.

Сизлер усы үндеу тийкарында жумыста пукта болууыңыз керек.

- **жасырын, сырлы, купыя.**

Ерназар буны билди, ол купыя ис алып барды.

- **сақ, абайлы, пукта, пысық.**

Өзи де жасына караганда пысық бала еди.

- **ф. өзгертиу, алмастырыу.**

- **өзгериу, кубылыу.**

Фазылдың өңи өзгериш, жүзи карауыгыш еди.

- **өзгертиу, дүзетиу.**

Олар шартнаманы өзгертиуди макул көрди.

- **түрин өзгертиу, түсин өзгертиу.**

Ол жаңадан алған машинаның түрин өзгертиуди унатты.

- **жаңалау, тазалау, өзгертиу.**

Костюм жаңалау.

These panels convert the heat of the sun into electricity.

5. vary

to be different in different situations, or change within certain limits

The temperature varies from 8°C at night to 18°C during the day.

6. shift

to change position or direction

We've shifted the television from the kitchen into the dining room. My opinion has shifted since I read the official report.

7. transform

to change the appearance or character of someone or something completely

The outside of the building has been transformed by cleaning. _ The book has transformed my views on medical care.

child noun

Synonyms: child, baby, toddler, teenager, youngster, youth, kid

1. child

a young boy or girl

There was no television when my mother was a child. _ A group of children were playing on the beach.

2. baby

a very young child

Most babies start to walk when they are about a year old. _ a baby just starting to get its teeth.

3. toddler

a child who has just learnt to walk

A playground for toddlers

4. teenager

- өзгериу, кубылыу.

Күндиз хауа райы өзгерди.

- өзгертиу.

Буны оқып, ол пикирин өзгертти.

- алмастырыу.

«Хәстеси сынған шам» электр жарығы менен алмасты.

- ат. бала, жас бала.

- бала, қызалақ.

Қазан табақ бетке барып, бир жиликти әкеліп баланың алдына қойды.

-Ол қызалақ неше жасларда, - деп сорады капитан.

- бөпе, нәресте, бөбек.

Нәрестелерге Юсуп, Яқып, Әмет деп ат қойды.

- бала.

Балалар ушын ойыншықтар

- жас өспирим.

a young person aged between 13 and 19
She writes stories for teenagers.

5. **youngster**

a young person

My grandparents don't understand today's youngsters.

6. **youth**

a young man

Gangs of youths were causing trouble in the village. A youth, aged 16, was arrested for possessing drugs.

7. **kid** (*informal*)

a child

There were a few school kids on their bicycles. They're married with two kids.

clean adjective

Synonyms: clean, pure, spotless, hygienic

1. **clean**

not dirty

Wipe your glasses with a clean handkerchief. _ Tell the waitress these cups aren't clean.

2. **pure**

not spoiled by being mixed with other things or substances of a lower quality
a bottle of pure water _ a pure mountain stream

3. **spotless**

completely clean, with no dirty marks at all

The tablecloths must be spotless. A spotless white shirt.

4. **hygienic**

clean and safe because all germs have been destroyed

The food must be stored in hygienic conditions. _ Some areas of the factory didn't look very hygienic.

cold adjective

Ол жас өспірімдер ушын гүррин жазады.

- **жас, нәуше, наұқыран.**

Менің ата-анам хәзирги жасларға түсинбейди.

- **жас жигит, жаслар.**

Ол жаслар шөлкемине ағза болды.

- **кишкене бала.**

Қолындағы емизіуіли баласын қапталына жатқызды

- кел. таза

- **таза, азада, хадал.**

Айшаның көзи соқыр болғаны менен жүдә бир таза кемпир еди.

- **тынық, ашық, мөлдир.**

Жәмийла теңиздің тынық сууына қарап өз келбетин көрди.

- **дақ тиймеген, дақсыз.**

Дастурхан дақ тиймеген таза екен.

- **гигиеналық, таза.**

Барлық затлар таза түрде сақланыуы керек.

- кел. сууық.

Synonyms: cold, cool, freezing, frozen, icy

1. cold

with a low temperature

It's too cold to go for a walk. If you're hot, have a glass of cold water. He had a plate of cold beef and salad.

2. cool

cold in a pleasant way, or colder than you would like or than you expect

It was hot on deck but nice and cool down below. Wines should be stored in a cool cellar. The evenings were rather cool, so we sat inside.

3. freezing

very cold, or close to the temperature at which water freezes

It's freezing outside.

4. frozen

at a temperature below that at which water freezes

We went skating on the frozen lake.

5. icy

covered with ice, or very cold

Be careful, the pavement is icy. – An icy wind was blowing.

Музлы жаптан абайлап өтиу керек.

collect verb

Synonyms: collect, gather, assemble, hoard

1. collect

to bring things or people together, or to come together

We collected information from all the people who offered to help. A crowd collected at the scene of the accident.

2. gather

to come together in one place, or be brought together by someone

Groups of people gathered outside the

– сууық, салқын, аяз.

Сууық кем-кемнен күшейген еді.

– салқын, сууық.

Жаз айлары болса бұл жерлерде түн салқын болады

– муздай.

Сууықтықтан даладағы егинлер муздай болыпты.

– музлы.

Музлы жап-салмалардың сууларын алыу керек.

– музлы.

– ф. жыйнау.

– топлау, жәмлеу, үйилиу, **жыйналыу**.

Тау болып үйилип атырған беделерден де аз қалды.

– жыйналыу, топланыу, үймелесиу.

Сендей биреулерден жыйналып бир

government building. They gathered together a team of experienced people for the new project.

3. assemble

to come together in a place, or to be brought together by someone, especially formally or in an ordered way
We'll assemble outside the hotel at 9 a.m.
They assembled a panel of experts to renew the project. Assemble all the items you need for the cake before you start making it.

4. hoard

to buy and store supplies of something essential that you think you will need in a crisis
Everyone started hoarding fuel during the strike.

competition noun

Synonyms: competition, contest, match, game

1. competition

an event in which several teams or people compete with each other
He won first prize in the photography competition.

2. contest

any event or situation in which people compete with each other
A beauty contest _ There are three senior politicians in this leadership contest.

3. match

a single occasion when two teams or players compete with each other in a sport
We watched the football match on TV. He won the last two tennis matches he played.

4. game

жәмәәт болады.

– жәмлениӯ, жыйылыӯ.

Жасбаллардың терген сексеӯиллери бир жерге жыйылып, түйеге артыӯға да қолайластырылды.

– таярлық көриӯ, әнжамын көриӯ.

Қойларын саӯып, сүт уйытып, гүби писиӯ хәм қурт кептириӯдин әнжамын ислеп отыр еди.

– ат. жарыс.

– жарыс.

Искер келинлерден анаӯ Гүлбазар,
Ең жоқары зүрәәтке қол созар,
Жарыста журт жүйриги сол озар.

– жарыс.

Машинаға минди
Турсынайшыларым,
Жарысқа шақырып тең қурдасларын.
– бәйги.

Қуӯғыншылар бәйгиге түсип, бас байраққа таласқан шабандоз балалардай улы-қыйқыӯды салды.

– ойын, заӯық, тамаша.

an activity in which people compete with each other using skill, strength or luck

She's not very good at games like chess. I enjoy a game of cards.

complain verb

Synonyms: complain, object, protest, grumble, whine

1. complain

to say that something is not good or does not work properly

The shop is so cold the staff have started complaining. _ They are complaining that our prices are too high.

2. object

to say that you do not like something or you do not want something to happen

We object to being treated like children.

He objected that the pay was too low.

3. protest

to say that you strongly disapprove of something, sometimes by shouting or speaking angrily

Passengers began protesting about the lack of heating on the train. My assistant protested about having to work at the weekend.

4. grumble

to complain in a bad-tempered way, especially regularly and often about unimportant things

He's always grumbling about the music from the flat above.

5. whine

to complain frequently in a way that annoys other people

She's always whining about how little money she has.

Станиславский атындағы мәмлекетлик театрда мийнеткешлерге ойынлар көрсеттик.

- ф. шағыныу.

- айтыу, шағыныу, арз етиу.

Олар бахалардың жоқары екенлигине шағым жасады.

- қарсылық билдириу, қарсы болыу.

Сөйлеген сөзи ыдырап, келтирген мысаллары менен қағыйдаларына қарсы болды.

- наразылық билдириу, қарсы шығыу.

Амет баслықтың сөзине наразылық билдирди

- өкпелеу, қапа болыу, гийне етиу.

Директордың бул сөзине ол өкпелеп шығып кетти.

- жыламсырау, қыңқылдау, кемсеңлеу.

-Адамды неге тең көрмейсең, - деп Абатжан кемсеңледі.

contestant noun

Synonyms: contestant, candidate, candidate, contender, applicant, Entrant

1. contestant

a person who takes part in a competition
The two contestants shook hands before the match.

2. candidate

a person who applies for a job
We interviewed six candidates for the post of assistant manager.

3. candidate

a person who has entered for an examination

Candidates are given three hours to complete the exam.

4. contender

a person who takes part in a competition, especially someone who is likely to win
He's a definite contender for the world title.

5. applicant

a person who applies for something
job applicants

Applicants for licences must fill in this form.

6. entrant

a person who takes part in a race, examination or competition

There are over a thousand entrants for the race.

copy verb

Synonyms: copy, reproduce, duplicate, clone, replicate

1. copy

to make something which looks like something else

He stole a credit card and copied the signature

– ат. қатнасыушы, бәсекелесіуші.

– қатнасыушы.

Кеңеске қатнасыушылардан бириниң пикири мақулланды.

– кандидат, талабан.

Елатың миймандос, халқың абадан,
Ұл қызларың мәртлик иске талабан.

– кандидат, талабан, кәлеуші.

Талабанларға имтиханды тапсырыуға үш саат уақыт берилди

– талапкер, қарсыласыушы, бәсекелесіуші.

Белде дорба қолында тал таяғы,
Бәлки бул дийуана яки талапкер.

– сораушы, қатнасыушы.

Қатнасыушылар бул анкетаны толтырыуы керек болады.

– қатнасыушы, келиуші.

Бирақ патшаның сорап келиушілерге берерге нәрсесі қалмайды.

– ф. көшириу.

– көширип алыу, жазып алыу.

Қолма-қол көширип алдым қосығын,
Хәр сөзине дәрья киби тасыдым.

2. reproduce

to make a copy of something such as artistic material or musical sounds

Some of the paintings have been reproduced in this book. It is very difficult to reproduce the sound of an owl accurately.

3. duplicate

to make a copy of a document such as a letter

She duplicated the letter and put the copy into a file.

4. clone

to create an exact genetic copy of an individual animal or plant

Biologists have successfully cloned a sheep.

5. replicate

(*formal*) to do or make something in exactly the same way as before

Can the experiment be replicated?

correct adjective

Synonyms: correct, accurate, exact, true

1. correct

without any mistakes

Some of your answers were not correct.

2. accurate

correct in all details

Are the figures accurate? We asked them to make an accurate copy of the plan.

3. exact

completely correct in every detail

Can you tell me the exact words she used? We need to know the exact route she took that night.

4. true

correct according to facts or reality

What he says is simply not true. Is it true

- еликлеу, үлги етиу.

Үлкен балаларға еликлеп, мен де баспағымды узын жипке арқанлап қояман.

- нуска алыу.

Мен паспорт аларда метрикадан нуска алдым.

- көбейтиу, өсип-өрбиу.

Мәйек тууады, палапанлайды, өсип-өрбийди.

- көшірмесин алыу, көбейтиу.

Колхозда анғар ешкілери тезден көбейтилип баслады.

- туұры, дурыс.

- дурыс, туұры, дәл.

Насурулла дурыс айтады, бизлердей езилген адамларға мәнили нәсият деди Теңел.

- анық, туұры, дурыс.

Досың дос болсын, есабың дурыс болсын.

- анық, нақ.

Қашқын путалықтан сүмирейип шықты, түр-түсин анық көрдим.

- хақыйқат, рас, шын.

Пахта териудің қандай сыры бар?

Бизлерге расын айтып берши достым.

that he's been married twice?

courage noun

Synonyms: courage, bravery, nerve, guts

1. courage

the ability to deal with a dangerous or unpleasant situation

She showed great courage in attacking the burglar. I didn't have the courage to disagree with him.

2. bravery

the ability to do dangerous or unpleasant things without being afraid

We admired her bravery in coping with the illness. He won an award for bravery.

3. nerve

the ability to keep your fear under control in order to achieve something

It takes a lot of nerve to disagree with your friends. He went over to speak to her but at the last minute he lost his nerve.

4. guts (*informal*)

courage

She had the guts to tell the boss he was wrong.

cut verb

Synonyms: cut, slice, chop, slash

1. cut

to divide, reduce or remove something using a sharp tool, e.g. a knife or scissors

The meat is very tough – I can't cut it with my knife. He needs to get his hair cut. There were six children, so she cut the cake into six pieces.

2. slice

to cut something into thin pieces

She stood at the table slicing bread and meat for lunch.

– ат. мәртлик, ерлик.

– батырлық, ерлик, мәртлик.

Деди нықлап жылқышы,

Мине мәртлик үлгиси.

– ерлик, ер жүреклик.

...батыр Алпамыс ерлик пенен мама кемпирдің боз ордасына кирди.

– сабыр, шыдам, сабырлы болыу, төзим.

Үмитсиздің сөзин айтып кетесен,

Тәғдирге илажсыз сабыр етесен.

– ерк күши, күш.

Мәртлик традициясы сөз етиледі.

– ф. туұрау, кесип алыу.

– кесіу, бөліу, айырыу.

Душпанларды кескей полат темирің,

Халық дейіп шығып едің хәмирің.

– бөліу.

Айқыз тутқан балығын тең бөлип

алып марданына салды да және кетти.

3. chop

to cut something roughly into small pieces with a knife or other sharp tool
He spent the afternoon chopping wood for the fire.

4. slash

to make a long cut in something with a knife, often violently
He slashed the painting with a kitchen knife.

dead adjective

Synonyms: dead, late, extinct

1. dead

not living any more

His parents are both dead. Dead fish were floating in the water.

2. late

a more polite word than 'dead', used about people

His late father was a director of the company.

3. extinct

no longer in existence, because all of the same kind have died

These birds are in danger of becoming extinct.

defeat verb

Synonyms: defeat, beat, conquer, thrash, overcome, triumph

1. defeat

to succeed against someone in a game, fight or vote

Our team has not been defeated so far this season. The soldiers defeated the enemy's attempt to take the town. The ruling party was heavily defeated in the presidential election. The proposal was defeated by 10 votes to 3.

- майдалау, айырыу.

Қамысты қақ айырып таяу басып
Айқыз киятыр.

- кесіу, шабыу, жарыу.

Кемпир қауынларды жарып жеместен
жыйнап алып, шарбаққа қайтыуға
хәзирленди.

- кел. өли, өлген, жансыз.

- өлген, жансыз.

Өли арысланнан тири тышқан артық.

- мархум.

Ал гилемди тоқыу исин үйреткен,
Мархум анам, умытпаспан оны ҳеш.

- қырылған, жоқ болған, набыт
болыу.

Қуслар жоқ болыу алдында тур.

- ф. урыу, жеңиу.

- қыйратыу, жеңиу.

Дөреткен полаттайын қуралыңнан,
Қыйрайды шыдай алмай
душпанларың.

2. beat

to win a game against another player or team

They beat their rivals into second place.

Our football team beat France 2 – 0. They beat us by 10 goals to 2.

My children can usually beat me at tennis.

3. conquer

to defeat people by force

The army had conquered most of the country.

4. overcome

to gain victory over an enemy

The boys quickly overcame their attackers.

5. triumph

to achieve a great success

The team triumphed over their long-term rivals.

6. thrash (*informal*)

to defeat another person or team easily

She expects to be thrashed by the champion.

dirty adjective

Synonyms: dirty, filthy, grubby, grimy, soiled, squalid

1. dirty

not clean

Playing rugby gets your clothes dirty. – Someone has to wash all the dirty plates.

2. filthy

very dirty

His hands were filthy from changing the car tyre.

3. grubby

so dirty as to be unpleasant

Grubby children were playing in the

– жеңіу.

Душпанды жеңіп соққы бериуде, жаслардың алдына үлкен ұазыйпалар қойылды.

– табысқа ерисиу, жеңіп шығыу, басып алыу.

Барымызды басып алды.

– жеңіп шығыу, жығыу, бийлеу, қаратыу, бағындырыу.

Қарсы келген душпанды үлкен күш пенен өзлерине қаратты.

– жеңіп шығыу, табысқа ерисиу.

Команда узақ қарсыласқаннан соң, жеңіп шықты.

– жеңилиске ушыратыу.

Ол бул команданы аңсатлық пенен жеңилиске ушыратыу нийетинде еди.

– батпақты, ылайлы.

– иплас, патас.

Буның айтып отырғаны иплас бир патас ис.

– кирли.

Бәри де қараңғы, патас, қурым басқан жайдың ишинде жатқан екен.

– ләтте, жау кийим.

Соның арасынан жаз кийимлердің үстинен бир ләтте жамылып, Ақбилек

street. He was wearing a grubby old shirt. те келді.

4. grimy

covered with old dirt that is difficult to remove

The furniture was broken and the windows were grimy.

5. soiled

spoiled by dirt or other unpleasant substances

The sheets on the bed were soiled.

6. squalid

referring to a room or building that is dirty and unpleasant

The prisoners are kept in squalid conditions.

disagree verb

Synonyms: disagree, differ, argue, dispute, contradict

1. disagree

to say that you do not have the same opinion as someone else

We all disagreed with the chairperson.

They disagreed about what to do next.

2. differ

if people differ, they have different opinions from each other

Our views on education differ. Their accounts of what happened differ in several ways.

3. argue

to discuss without agreeing, often in a noisy or angry way

They argued over the prices. She argued with the waiter about the bill. I could hear them arguing in the next room.

4. dispute

to say that you strongly believe that something is not true or correct

I dispute her version of what happened.

- ылас, гөне, ески.

Кеңседе барлығы болып 4 табуретка хәм скамейка менен гөне диван болды.

- **ширик, тозыуы жеткен.**

Бийтап Ақсулыұдың жаман ширик көрпелерине де асылды.

- **қараусыз қалдырылған.**

Олар қараусыз қалдырылған бөлмелерде, гөне жайларда түнеп күн көрді.

- ф. қарсыласыу, өшегисиу.

- **қарсыласыу, қарсы тұрыу, табан тиреу.**

Айсәнем қарсыласқан болыуы керек, жаушылар оны арбаның алтақтасына байлап таслапты.

- **парықланыу, айырылыу, өзгешелениу, ерекшелениу.**

Сондай-ақ бұл намалар басқаларға қарағанда айырылып тұрылды.

- **таласыу, айтысыу, тартысыу.**

Мен колхоздың бир қатар адамлары менен тартысып киятырман.

- **алысыу, керисиу, жарысыу, кейисиу.**

Соның үстинде екеуи аұлағында

There is no disputing the fact that Sarah is the best player.

5. contradict

to say that what someone else says is not true

They didn't dare contradict their mother.

disapprove verb

Synonyms: disapprove, object, criticise, condemn

1. disapprove

to show that you do not think something is good

The head teacher disapproves of members of staff wearing jeans to school.

2. object

to say that you do not like something or you do not want something to happen

He objected that the pay was too low. I object to her being given this private information.

3. criticize

to say that something or someone is bad or wrong

She criticised their lack of interest and enthusiasm. The design of the new car has been criticised.

4. condemn

to say strongly that you do not approve of something

She condemned the police for their treatment of the prisoners.

dislike noun

Synonyms: dislike, hatred, hate, disgust

1. dislike

a feeling of not liking something or someone

She had a great dislike of noisy parties.

2. hatred

a very strong feeling of not liking

кейісін те алады екен.

– қарсы келиу, қарсы сөйлеу.

Өзине қарсы сөйлеген әскер адамларды колхоздан қуған.

– ф. мақұламау, унатпау, жаратпау.

– хош көрмеу, жақтырмау.

Кеулиңіз хош көрмесе алып келмеймен.

– қарсылық билдириу, жақтырмау, жек көриу.

Байтөбет Дурдықылыштың ең жек көретуғын адамларына жиберетуғын ийти еди

– сын бериу, критикалау

Балықшылардың арасында бирин-бири критикалау жұмысы да артта қалмады.

– қаралау, айыплау, гүналау.

Құлмұрат болыс бизлерди қаралау ушын он гуа адамды ақшаға жаллап алып келди.

– ат. унатпаушылық.

– жеркениу, жийрениш.

Мениң жеркенишим бұрынғыдан бетер гүжиди.

– жек көриушилик.

someone or something

a hatred of unfair treatment _ a campaign against racial hatred

3. hate

a very strong feeling of not liking someone

Her eyes were full of hate.

4. disgust

a feeling of dislike that is so strong that you feel angry or slightly ill

Seeing the dead animals filled her with disgust.

easy adjective

Synonyms: easy, simple, straightforward, uncomplicated

1. easy

not difficult, or not needing a lot of effort

The test was easier than I expected. My boss is very easy to get on with.

2. simple

easy to do or understand

The machine is very simple to use.

3. straightforward

easy to understand or carry out

The instructions are quite straightforward.

4. uncomplicated

easy to deal with or understand

In children's books, the writing should be clear and uncomplicated. The procedure is relatively quick and uncomplicated.

fail verb

Synonyms: fail, neglect, forget, omit, overlook

1. fail

not to do something

The car failed to stop at the red light. She failed to tell us of her change of address.

2. neglect

Келим-кетимге жек көриушиликте гана өзине бейим адамларда бар.

– **көре алмаушылық.**

Оның Тула бойын әлде қандай бир көре алмаушылық бийлейди.

– **жеркениш, жийрениу.**

Ийисленип кеткен затларды көрип оны жеркениш басты.

– кел. жеңил, аңсат, оңай.

– **аңсат, жеңил.**

Оның үстине баслықтың тапсырған жұмысы мениң ушын аңсат түсти.

– **қолайлы, әпиуайы.**

Қыз бенен отырған қолайлы жайда, Кеулиң болады мисли айда.

– **жеңил, түсиникли.**

Оның астарлы сөзи Оразгүлге де, моллаға да түсиникли болды.

– **қыйын емес, оңай.**

Хаяллар менен жәнжеллескеннен гөре қанша қызба болса да ерлер менен сөйлескен анағурлым оңай.

– ф. умытыу, жаңылысыу.

– **естен шығарыу, алжасыу.**

Ийт алжасып қай тәрепке жүрерин билмей турды.

– **кеуил бөлмеу, писент етпеу.**

not to do something that should have been done

He neglected to tell the police that he had been involved in an accident.

3. forget

not to remember

He's forgotten the name of the restaurant.
I've forgotten how to play chess. She forgot all about her doctor's appointment.

4. omit

to leave something out, especially something that is helpful or important

She omitted the date when she signed the contract. They omitted to tell me the price of the ticket.

5. overlook

not to notice something

She overlooked several mistakes when she was correcting the exam papers.

famous adjective

Synonyms: famous, well-known, renowned, infamous, notorious

1. famous

known to many people, especially most people in a place or country
a famous department store
He's a famous footballer.

2. well-known

known by a lot of people
It's a well-known fact that oil and water don't mix. _ She used to work for a well-known London hairdresser.

3. renowned

known and admired by many people
the renowned Italian singer

4. infamous

famous for being bad or unpleasant
He was sent to the infamous prison on the island.

Хеш ким суўықты писент еткендей емес.

- есте сақламау, умытыу.

Баяғы урысқанды да умытып кеткен еди.

- естен шығару.

Әкелген затларын естен шығарды.

- көрмей қалу, умытыу, байқамау, аңламау, аңғармау.

Оның сөйлеуге тартынып тұрғанын байқамадым, өйткени ол күтә жас еди.

- кел. белгили, атақлы.

- атақлы, даңқлы.

Белгили турақты Мәнзил Ханамсаң, Сыйынарға пирим, жигер санамсаң.

- белгили, танымалы, көрнекли.

Шайырлар, бақсылар - әдебиеттің көрнекли ғайраткери болады.

- атақлы, даңқлы.

Айпарша өтип кетипти, Атланың даңқты батырлар.

- белгили, аты шыққан.

Бұл уақыя көпшиликке белгили болып қалды.

5. notorious

known for bad qualities, or for doing bad things

He was a member of a notorious criminal gang.

fat adjective

Synonyms: fat, plump, overweight, obese

1. fat

having too much flesh or weighing too much

You'll have to eat less – you're getting too fat. A doll with a fat face

2. plump

slightly fat in an attractive way
the baby's plump little arms _ She's grown plumper now she's stopped smoking.

3. overweight

having a body that weighs too much
The doctor says I'm a little overweight.

4. obese

so fat that it is dangerous for health reasons

Many children are becoming obese because of their unhealthy diets.

fatal adjective

Synonyms: fatal, lethal, deadly, mortal, terminal

1. fatal

causing people to die

There were three fatal accidents on this road last year.

2. lethal

dangerous and able to kill someone
a lethal dose of painkillers _ a lethal mixture of drugs and alcohol _ Being out in the sun too long can be lethal.

– барып турған, аты шыққан, атайы, нағыз.

Ол барып турған (аты шыққан) гелле кесер еди.

– кел. толық, семиз.

– семиз.

Олардың баққан шошқалары семиз.

– толық, нық.

Денеси шойындай нық, толық денели, узын бойлы жигит екен.

– хәдден тыс семиз, гүппан.

Жайлауым Үргениш, арқасы теңиз, Жаурыны қақпақтай маллары семиз.

– жууан, майлы.

Билеги жууан бирди жығады,
Билимли Адам мыңды жығады.

– кел. қәуішли.

– набыт ететугын, қәуішли.

Сөз арқалы булардың қәуішли пикирлери көп таралыуы мүмкин.

– өлтириуши, өлердей.

Мен усы уақытқа шекем
Қурбанбайдан өлердей қорқатуғын едим.

3. deadly

likely to cause people to die

The terrorists turned the car into a deadly weapon.

4. mortal

referring to injury serious enough to cause someone to die a mortal wound

5. terminal

referring to the last period of a serious illness that will lead to death

The condition is terminal. Terminal cancer

fight noun

Synonyms: fight, battle, war, conflict

1. fight

an occasion on which people try to hurt each other or knock each other down

He got into a fight with boys who were bigger than him. – Fights broke out between the protesters and the police.

2. battle

an occasion when large groups of soldiers fight each other using powerful weapons

Many soldiers died in the first battle of the war. The Battle of Hastings

3. war

a period of fighting between countries
Millions of soldiers and civilians were killed during the war.

4. conflict

a war, or fighting as part of a war
the violent conflict between the neighbouring republics. The government is engaged in armed conflict with rebel forces.

find verb

Synonyms: find, discover, come across, encounter

– қәуипли, сууық.

Атом бомбасы қәуипли курал.

– әжелли, өлеси, жүдә қатты, өликсе.

Қум жутады қышырлайды өңеши,
Қалғандай-ақ күни жақын өлеси.

– соңғы, кейинги, ақырғы.

Бизлер оны соңғы жолға шығарып салдық.

– ат. урыс, сауаш.

– жәнжел, гүрес, урыс, төбелес.

Алланғор мал бакса хақысын бермей,
талай нәмәрт жәнжел салып
бүлдирди.

– сауаш, урыс.

Усы жерде қанлы сауаш болған десе
хеш инанбас.

– урыс, дау.

Оннан соң тағы сондай урыслар
болды.

– Талас, жәнжел, соғыс, соққы.

Молла ағаның бул сөзлерине соққы
бериўди өзим де ойлап отыр едим.

– ф. табыу.

1. find

to see where something hidden or lost is after looking for it

I found a .2 coin behind the sofa. _ Did she find the book she was looking for?

2. discover

to find something new or to learn something for the first time

Which scientist discovered penicillin? _

We discovered that house had already been sold.

3. come across (informal)

to find something by chance

I came across this old photo when I was clearing out a drawer.

4. encounter (formal)

to meet someone or something unexpectedly

On the journey we encountered several amusing people. I have never encountered such hospitality anywhere else.

follow verb

Synonyms: follow, chase, pursue, stalk

1. follow

to come after or behind someone or something

What letter follows B in the alphabet? _

The dog followed me all the way home.

2. chase

to go after someone in order to try to catch him or her

They chased the burglars down the street.

3. pursue (formal)

to go after someone in order to try to catch him or her

The police pursued the stolen car across London. The boys fled, pursued by their older brother.

- табыу, жолығыу, гезигиу.

Күтпеген жерден бир танысы табыла кетип, оны районға алып кетти.

- ойлап табыу.

Буннан басқа оның ойлап тапқаны сол болды.

- жолығыу, тап болыу.

Тамшыдан қашқан жауынға жолығады.

- дусласыу, гезлесиу, ушырасыу

Турмысымда небір күнлер гезлести,
Өмиримнің ярымына бергисиз.

- ф. изинен барыу, ериу.

- изинен барыу, изи менен кетиу,
изинде болыу, ериу.

Қызлар мойнын бурмайды, изине
ереді.

- изинен қалмау, изинен түсиу,
аңлыу.

Алыстағы душпаннан, аңлып жүрген
дос жаман.

- кууыу, изинен кууыу, куудалау.

Он тоғыз жигит болыс, ақсақаллар
тәрөпинен куудалауға түсе берди.

4. stalk

to stay near or follow someone and watch him or her all the time, especially in a way that is frightening or upsetting, or to follow an animal in order to kill it
She told the police that a man was stalking her. The hunters stalked the deer for several miles.

fragile adjective

Synonyms: fragile, delicate, breakable, flimsy

1. fragile

made from materials that are easily broken

Be careful when you're packing these plates – they're very fragile.

2. delicate

made from materials that are thin and light and easily damaged
a delicate fabric, delicate skin

3. breakable

that can break easily
glasses and other breakable items

4. flimsy

likely to break because of being badly made
The shelter was a flimsy construction of bamboo and leaves.

friend noun

Synonyms: friend, acquaintance, companion, mate, pal

1. friend

a person that you know well and like
She's my best friend. We're going on holiday with some friends from work.

2. acquaintance

a person you know slightly
She has many acquaintances at the sports club but no real friends.

– **изинен аңлыу, изинен қууалау.**

Бирақ ески жолдың изинен қууалайды.

– кел. сынғыш, беккем емес.

– **нәзик, морт.**

Жиңишке сабақ есіп малақайымның қулағын тигіп алдым.

– **жуқа, нәзик, жиңишке, илекер.**

Ой бийшара сулыу ғана гүбелек,
Қанатың бир мысал жуқа шүберек.

– **мортылдақ, омырылғыш, сынғыш, морт.**

Мортылдақ ағаш.

– **беккем емес, мықты емес.**

Траншеяның Берги шетиниң ағашы омырылғыш екен.

– ат. дос, жора, жолдас.

– **дос, жан дос**

Ашыу – душпан, ақыл – дос.

– **жора, таныслық, жолдас.**

Таныслығым болған менен олар менен хешқандай байланысым жоқ.

3. companion

a person who is with someone

She turned to her companion and said a few words. My travelling companion spent the whole journey sleeping.

4. mate (informal)

a friend, especially a man's friend

He's gone to the pub with his mates.

5. pal (dated informal)

a friend

She's meeting some old school pals for lunch.

funny adjective

Synonyms: funny, comic, comical, humorous, witty, hilarious

1. funny

making people laugh

He made funny faces and all the children laughed. That joke isn't funny.

2. comic

intended to make people laugh, especially as a performance

A comic poem a comic act

3. comical

strange or silly in a way that makes people laugh

He looked rather comical wearing his dad's jacket.

4. humorous

funny in a quiet way, making people smile rather than laugh; A humorous story about his last visit to the dentist. Some of her comments were rather humorous.

5. witty

clever and funny

She gave a witty and entertaining speech.

- **жолдас, шерик, жәрдемши.**

Булар еки патша көп жерге дейин жолдас болады.

- **жолдас, жора.**

Ол жорам менен армияда, бир ротада бирге хызмет еткен едим.

- **яр-дос, яран.**

Ағай менен яр-досларымның үйлерине қыдырып келгеннен кейин және бираз дем алған болдым.

- кел. күлкили, қызықты.

- **күлкили, хәзилли, лаққы.**

Сержан азғана күннің ишинде күлкили сөзлер де үйренип алыпты.

- **Адам күлерлик, күлкили.**

Бирақ буныңдай сөзлерди тыңлау оған күлкили болып көринди.

- **қызық, тамаша.**

Шамуратсыз оған хеш қандай қызық, кеуилли күлки жоқ.

- **қызық, юморлық.**

Шайырдың сатира хәм юморлық шығармаларында терең реализм орын алған.

- **сөзге шебер, шешен, дилуар.**

Бурынғы ұәзирлер ишинен сөзге шебер тили бериуин патшаға жиберди

6. hilarious

extremely funny

I thought the play was hilarious.

get verb

Synonyms: get, obtain, gain, secure, acquire

1. get

to receive something

We got a letter from the bank this morning. She gets more money than I do.

2. obtain

to take action to get something

She obtained a copy of the will. He obtained control of the business.

3. gain

to get something as a result of some work or effort

The army gained control of the country. She gained some useful experience working for a computer company.

4. secure

to be successful in getting something important

He secured the support of a big bank. They secured a valuable new contract.

5. acquire (formal)

to become the owner of something

She has acquired a large collection of old books.

give verb

Synonyms: give, present, confer, donate, grant

1. give

to pass or send something to someone

Give me another envelope, please. Can you give me some information about holidays in Greece?

- кеўилли, хэзил.

Бул мениң ушын кеўилли сөз еди.

- ф. алыу, ийелеу.

- алыу, қабыл етиу.

Жаңадан тазалап документ алып,

Баслауыш мектепке берди балаларын.

- ийелеу, ийелик етиу, меңгериу.

Билимди ийелеу, сол билимге жетиу ушын оқыу керек.

- ийелик етиу.

Бизлер келгенше үйге ийелик етип көз қулақ бол.

- меңгериу.

Зейинли келиншек өзиниң жұмысын тез күнниң ишинде меңгерип кетти

- меншиклеу.

Жалаң аяқлар бул атауды қанша

меншиклесе де байлар есиктен кирип төрди алды.

- ф. бериу.

- әпериу, жеткериу, бериу.

Қәне, шелеклерди әпер сууға барайын.

2. present

to give something formally to someone

His boss presented him with a large report to read. When he retired, the firm presented him with a large clock.

3. confer

(*formal*) to give something such as a responsibility, legal right or honour to someone the powers conferred on the council by law

4. donate

to give something, especially money, to a charity or similar organisation

He donated a lot of money to a charity for the homeless.

5. grant (*formal*)

to give someone something they want, especially officially

The council has granted the school permission to build a new hall.

go verb

Synonyms: go, leave, depart, set off, disappear

1. go

to move from one place to another

The plane goes to Frankfurt, then to Rome. She was going downstairs when she fell. He has gone to work in Washington.

2. leave

to go away from a place

She left home at 9 o'clock this morning. When they couldn't find what they wanted, they left the shop.

3. depart

(*formal*) to go away from a place

The coach departs from Victoria Coach Station at 09.00.

– саўға етиў, тапсырыў.

Бизлер оның туўылған күнине гүллер саўға еттик.

– бериў.

Ўәжиллик бериў

– кешиў, ўаз кешиў, мойын тартыў, бас тартыў.

Еле де мен ешегиңе берген жемнің пулын достым ушын кештим.

– жеңиллик бериў, рухсат бериў.

Айсәнемге бул да азырақ жеңиллик бергендей болды

– ф. барыў, жүриў, кетиў.

– кетиў.

Хорезмнің елине барған патша сенбисең?

– қалдырып кетиў, кетиў.

Енди кемешилердің тез кетіўге таярлық көрип атырғаны мәлим болды

– жөнелиў, жол жүриў, атланыў.

Поезд бир сааттан кейин жүреді.

4. set off

to begin a trip

We're setting off for Germany tomorrow.
They all set off on a long walk after lunch.

5. disappear

to leave a place, often suddenly and without people noticing or knowing where you have gone

Where have the kids disappeared to? Half the guests have disappeared already.

good adjective

Synonyms: good, satisfactory, excellent, wonderful

1. good

of a suitable standard

It would be a good idea to invest in these shares. Did you have a good time at the party?

2. satisfactory

quite good, or as good as expected

Are the arrangements for your holiday satisfactory?

3. excellent

very good

We had an excellent meal in a Chinese restaurant. Her handwriting is excellent – it is much clearer than mine.

4. wonderful

extremely good or enjoyable

They had a wonderful holiday. _ The weather was wonderful. _ You passed your driving test first time? – Wonderful!

good-looking adjective

Synonyms: good-looking, attractive, beautiful, handsome, lovely, pretty

1. good-looking

having an attractive face

His sister is a very good-looking girl. He's not especially good-looking.

– **жөнөп кетиу.**

Мийманлар бүгін азда жөнөп кетти.

– **ғайып болуу.**

Үшеуі де шок, зор болсын, -деп ғарры көзден ғайып болды

– кел. жақсы.

– **жақсы.**

Жақсы адамның белгиси азғана сөйлеп көп тыңлар, жақсы аттың белгиси азғана отлап көп жуусар.

– **қанаатланарлық.**

Оқыушылардың бир қатары қанаатланарлық баға алды

– **жүдә жақсы, әжайып.**

Оның сорауларға жууап бериуі жүдә жақсы.

– **жүдә гөззал, күтә жақсы, оғада жағымлы.**

Желпип ескен сәуірдің жипектей жумсақ, майда самалы адамға оғада жағымлы.

– кел. сулыу, қызықты, жақсы.

– **гөззал, сулыу, шырайлы.**

Көп ишінде сырмақ кийип, Небир гөззал жананлар жүр.

2. attractive

with pleasant physical features, or pleasant to look at

They found the mountain scenery very attractive. _ She's an attractive woman.

3. beautiful.

physically very attractive, or pleasant to look at

We have three beautiful daughters. The house stands in beautiful surrounding.

4. handsome

a handsome man or boy has an attractive face

Her boyfriend is very handsome.

5. lovely

very pleasant to look at

She looks lovely in that dress. There's a lovely garden behind the house.

6. pretty

a pretty woman or girl has a face that is quite attractive

Her daughters are very pretty.

group noun

Synonyms: group, crowd, gang, mob

1. group

a number of people together

She is leading a group of businessmen on a tour of Italian factories. There are reduced prices for groups of 30 and over.

The teacher divides the children into groups for different activities.

2. crowd

a very large number of people together

A crowd of football supporters went past. Crowds of people were gathering outside the cinema. Let's get an early train home to avoid the crowds after work.

3. gang

a group of young people who do things

– жағымлы, сүйкімлі, қонымлы.

Жумагүл жүдә жағымлы хауаз бенен күлді.

– ең сулыұ, жүдә гөззал, хоширей, ажарлы

Гүлайымдай сулыұға,

Ашық жигит көбейди.

– көркем, шырайлы, сулыұ.

Қара торы, күйгелек көзлі шырайлы қыз қапталындағыға сыбырлады

– унамлы, хоширей, минайым.

Алдымда кең көше жатыр,

Әжайып амфитеатр

– сүйкімлі, өзине тартатуғын, тартымлы.

Жүз түрлі сүйкімлі хауазда бәхәр де жырлап турғандай көринді

– ат. топар, фракция.

– топар, қатары.

Балалардың бир топары дүмшелер менен суұ әкелип, отқа басып атыр

– аламан, жыйын.

Айымжамал аламанның ишине сүңгип кетти.

– бир топар.

together, especially one that causes trouble

Gangs of teenage boys wander the streets.

4. mob

a large number of people behaving in a noisy, angry or uncontrolled way

Mobs of reporters follow the star wherever she goes. An angry mob surged towards the gates of the government building.

guide verb

Synonyms: guide, direct, lead, steer, conduct

1. guide

to show someone the way to somewhere
She guided us up the steps in the dark.

2. direct

to tell someone how to get to a place
Can you direct me to the nearest post office?

3. lead

to go in front to show someone the way
She led us into the hall.

4. steer

to make a person or vehicle go in a particular direction

We steered the children quickly away from the barking dogs. She steered the car into the garage.

5. conduct

(*formal*) to take someone to a place
The guests were conducted to their seats.

habit noun

Synonyms: habit, custom, tradition, practice, routine

1. habit

something that someone does regularly

Фазыл бир аўылға барып, болыс, ақсақалларға наразы болып атырған бир топар жигитлердің үстинен шықты

– аламан, жыйын, топар.

Көп жыйынды айырып, ортаға кирип жөнеди

– ф. баслау, жетеклеу.

– көрсетиу, жетелеу.

Жолың сени алға баслап барады, Жеңіслерге жол көрсетип турады.

– жол көрсетиу, силтеу, нұсқау.

мысал

– басқарыу, жүргизиу, баслау.

Сәден ғарры балаларға жол баслап, жабайы жигилдикке алып келді.

– қаратыу, дыққатты тартыу.

Дослыққа қартылған гүреси ушын да хызмет етті.

– узатыу, гүзетиу, шығарып салыу.

Оны узатып салыу ушын гүллән бийлер атланды

– ат. әдет, үрдис, дәстүр, маба.

– әдет, үрдис.

Үйренген әдет қала ма, көтере бер

He has the habit of biting his fingernails.

2. custom

something that people usually do, or have done for a long time

It's their custom to invite all their neighbours to a party at New Year. The local custom of decorating the wells in spring

3. tradition

beliefs, stories and ways of doing things which are passed from one generation to the next

According to local tradition, the queen died in this bed. _ It's a family tradition for the eldest son to take over the business.

4. practice

a way of doing something, especially a way that is regularly used

It's standard practice for shops to stay open later on Saturdays. It's always been our practice to walk the dogs before breakfast.

5. routine

the usual, regular way of doing things

He doesn't like his daily routine to be disturbed. _ A change of routine might do you good.

hard adjective

Synonyms: hard, difficult, awkward, tough, tricky

1. hard

not easy

Some of the questions were very hard. It's hard to stay happy when bad things happen.

2. difficult

not easy to do or achieve

мушыңды.

- үрп-әдет, салт, дәстүр.

Қыз да, жигит те билгенин ишинде тоқып отыр, дәстүр бойынша гәпти жигит баслау керек.

- дәстүр, салт-сана, үрдис.

Барлық исти ислеуди ол үрдис етти.

- әдет, тәртип.

Оқытыушы тәртип бойынша тұрып қалған балаларды алға жүриу ушын бұйрық берди

- тәртип, қәде, қағыйда.

Зоотехникалық қәделерди дурыс орынлауға үйретеди

- кел. қатты, нық.

- ауыр, қыйын.

Қыйын болды бизлердей аш-арыққа, Қәдирли шийрин жан сеннен не пайда.

- қыйын, азап, ауыр, машақат.

Finding a parking space is difficult on Saturdays. I find it difficult to work when I'm tired.

3. awkward

hard to use, deal with or carry out because of shape, size or position
I find the handle rather awkward to hold comfortably. _ Some of the movements you have to do are quite awkward.

4. tough

requiring a lot of effort, bravery or confidence
She's very good at taking tough decisions.

5. tricky

requiring a lot of skill, patience or intelligence
Getting the wire through the little hole is quite tricky. It was tricky to get the right tone of regret in the letter.

harm verb

Synonyms: harm, damage, hurt, injure, wound

1. harm

to physically affect something or someone in a bad way
Luckily, the little girl was not harmed.
The bad publicity has harmed our reputation.

2. damage

to break, partially destroy or badly affect something
A large number of shops were damaged in the fire. _ These glasses are easily damaged. His career was badly damaged by the newspaper reports.

3. hurt

to have pain, or to cause someone to feel pain
My tooth hurts. No one was badly hurt in

Ол бул жумысты кыйын көрди

- **қолайсыз, оңайсыз.**

Ерназар қолайсыз жағдайға түскенине күлди

- **туұры, анық.**

Иркілмей туұры сөйлейди.

- **қыйыншылықты, машақатлы.**

Күш жетпейди қояйық, бул машақатлы исти

- **ф. зыян тийгизиу.**

- **зыян етиу, кесирин тийдириу.**

Досқа дослар зыян етпең,
Ұпасызды паян етпең.

- **зәлел келтириу, бузыу, зыян тийгизиу.**

Олар бир терекке де зәлел келтирмеді.

- **ауыртыу, жарақатланыу.**

Ол соғыста жарақатланбады.

the accident. _ Did you hurt your leg when you fell?

4. injure

to cause pain or damage to someone or to a part of the body

He injured his back playing rugby.

5. wound

to hurt someone badly by cutting into their flesh

Two of the gang were shot and wounded in the bank robbery. The attacker pulled a knife, wounding him on the arm.

help noun

Synonyms: help, support, assistance, aid

1. help

something which makes it easier for you to do something

Do you need any help with moving the furniture? _ Her assistant is not much help in the office – he can't type or drive.

2. support

help or encouragement

I'm grateful for the support of friends and family. _ We have had no financial support from the bank.

3. assistance

help

He asked if he could be of any assistance. She will need assistance with her luggage. He was trying to change the wheel when a truck driver offered his assistance.

4. aid

help, especially money, food or other gifts given to people living in difficult conditions aid to the earthquake zone an aid worker

hesitate verb

Synonyms: hesitate, pause, stumble, waver

1. hesitate

– жарадар болыу.

Мине, соннан соң Досберген жорасының ауыр жарадар болып жатырғанын көрди.

– жарадар етиу, жаралы етиу.

Бұл сөзлер оның жүрегін жаралы етти

– ат. жәрдем, көмек.

– көмек, қолғабыс.

Адамлар ғамхорлық жәрдемін берди.

– жәрдем, қарасық.

Қыз деген қонақ ғой ер жетер ертең, Хәм де жай-жайына кетер тарасып, Иретінде бизден де болар қарасық

– жәрдем, көмек.

Ұлты Ұатандарлық урыс жылларында мектеп оқыушыларының үлкен көмегі тийди.

– жәрдем, көмек, ғамхор.

Хұрметлеуге бизлер бәрхә таярмыз, Оле-өлгенше ғамхорыңыз боламыз.

– ф. гүманланыу, еки ойлы болыу.

– гүдиклениу, тәуекел етпеу,

to be slow to speak or make a decision
He hesitated for a moment and then said 'no'. _ She's hesitating about whether to accept the job.

2. pause

to stop or rest for a short time before continuing
She paused for a second to look at her watch.

3. stumble

to make mistakes when reading aloud or speaking
She stumbled a little when she had to read the foreign words.

4. waver

to be unable to decide what to do
He is still wavering about whether or not to leave the company.

increase verb

Synonyms: increase, expand, enlarge, extend

1. increase

to make a level or amount higher
The boss increased her salary. The number of soldiers in the area has been increased to fifty thousand.

2. expand

to increase the size or extent of something
We have plans to expand our business.

3. enlarge

to make something bigger
We need to enlarge our house now that we have four children. Could you enlarge this photograph?

4. extend

to make something longer or bigger
We are planning to extend our stay in London. The company has extended my

сезиклениу.

Меннен сен хеш гүдикленбей-ақ қой.

- асықпау, иркилиу.

Буннан кейин онша иркилип турғаным жоқ, кеулимде барын айттым.

- тоқтау, қәтелесиу.

Қәтелесиу дегеннің шеги болмас сирә.

- екилениу, қыялланыу.

Бирден турып қашыуға қыялланып еди, бірақ өзін зорға тутты.

- ф. өсириу, рауажланыу, жетилистириу.

- өсириу, үлкейтиу, көбейтиу.

Мазалы мийуе қанынды көбейтеди хәм тез арада жазылып кетесен, - деди.

- кеңейтиу, көбейтиу.

Бұрынғы салмаң жүдә тар, сууға молығыу ушын оны кеңейтиудің илажын ет, - деди.

- жетилдириу, өсириу, көбейтиу, үлкейтиу.

Шар жел берген сайын үлкейип баратыр

- кеңейиу.

Кеңейсин жер, гүлленип бағ, Ғалы яңлы қулпырсын көк.

contract for another two years. We're going to extend our kitchen.

intelligent adjective

Synonyms: intelligent, bright, clever, able, talented, gifted

1. intelligent

able to understand and learn things very well

He's the most intelligent child in his class.

2. bright

young and intelligent

Both children are very bright. She's the brightest student we've had for many years.

3. clever

able to think and learn quickly

Clever children can usually do this by the time they are eight years old.

4. able

good at doing something, or good at doing many things

She's a very able manager. _ There are special activities for able children.

5. talented

with a lot of artistic ability

He's a very talented writer.

6. gifted

very clever at something

He was a gifted mathematician.

job noun

Synonyms: job, assignment, task, chore, duty

1. job

a specific piece of work

The children help with little jobs around the house.

2. assignment

a piece of work that has to be done in a

- кел. ақыллы, зийрек.

- ақыллы, түсінпаз, зейинли.

Ақыллы арымайды, алтын ширимейди.

- шаққан, зийрек, әпиұайы.

Жас өспірімдердің бұл жұмысқа зейни зийрек

- ақыллы, шаққан, зийрек.

Босаң хәм шаққанлары, - деп сынады Хийұа ханы

- уқышлы, қәбилетли, талапшаң.

Ғақықатында да Жумағұл уқышлы басшы еди.

- қәбилетли.

Ол ғақықатында да қәбилетли сөз устасы еди

- епли, зейинли, уқышлы.

Алламбергген жас еди, жас болса да зейинли еди.

- ат. кәсип, өнер, жұмыс, ис.

- жұмыс, ис, талап.

Колдан келер ис жоқ

- тапсырма, мәселе.

specific time

My literature assignment has to be finished by Wednesday. _ He was given the assignment of reporting on the war.

3. task

something, especially a piece of work, that has to be done

Once I had finished my regular tasks I went home. He was given the unpleasant task of telling his mother about it.

4. chore

a piece of routine work, for example cleaning in a house, that you have to do household chores

мысал -

5. duty

different jobs that have to be done as part of your official work

One of his duties is to lock the doors at night.

kill verb

Synonyms: kill, murder, assassinate, execute, slaughter, put down

1. kill

to make someone or something die

Sixty people were killed in the plane crash. _ A long period of dry weather could kill all the crops.

2. murder

to kill someone deliberately

He was accused of murdering a policeman.

3. assassinate

to kill a famous person, especially for political reasons

They were shocked by the news that the President had been assassinated.

Оған бул мәселени тез питкериу тапсырылды

- тапсырма, ұазыйпа.

Түстен кейин сабақ баслап жаңадан, Тапсырманы тексерип бир баладан - машқала, тәшүиш, ғалма-ғалы.

Үй машқаласы оны тәуир-ақ албыратты

- ұазыйпа, миннет.

Берген уәдени орынлау хәр бир адамның тиккелей миннети.

- ф. куртыу, өлтириу, набыт етиу, ныпқырт етиу.

- набыт етиу, қыйратыу.

Дөреткен полаттайын куралыңнан, Қыйрайды шыдай алмай душпанларың.

- өлтириу, курбан етиу.

Еки инисин өлтирип,
Мәнисине келтирип,
Ақылы жоқ Айдостың,
Келгенин булар биледи.

- қастыянлық етиу, душпанлық, қаслық.

Бәлким қастыянлық етсе жууапқа да тартылыуы мүмкин.

4. execute

to kill someone as a legal punishment for a crime, or for something they have done

Some countries still execute murderers.

The government's political enemies were executed.

5. slaughter

to kill many people or animals at the same time, or to kill an animal for its meat

Thousands of civilians were slaughtered by the advancing army.

6. put down

to kill an animal that is old or ill painlessly, using drugs

The cat will have to be put down.

knowledge noun

Synonyms: knowledge, information, wisdom

1. knowledge

the general facts or information that people know

We were impressed by her knowledge of the subject.

2. information

a set of facts about something

She couldn't give the police any information about how the accident happened. He gave me a very useful piece or bit of information. For further information, please write to Department 27.

3. wisdom

knowledge about life, especially about how to deal with situations and people

Their leaders were women of great wisdom.

lack noun

- жазалау, гүналау.

Ҳақыйқат жынаятшыларды жазалауға жәрдем ет.

- атыу, өлтириу.

Жапалақ көрсең атып ал,
Жаманнан бойын сатып ал

- жоқ етиу.

Ферма хызметкерлери кесел малларды жоқ етти.

- ат. билим, илим.

- билим, мағлыұмат, илим.

Китапты көп оқып зейни ашылып,
Билими бурқылдап тасып өрледі.

- хабар, жаңалық.

Буннан басқа оның айтқан жаңалығы жоқ еді.

- ақыллы, билимпаз.

Бул гилтлердің ийеси,
Бир билимпаз киcи бар.

- ат. кемшилик, кемтарлық.

Synonyms: lack, shortage, deficiency, deficit

1. lack

the fact that you do not have something
The children are suffering from a lack of food. _ The project was cancelled through lack of funds.

2. shortage

the fact that you do not have something you need

a shortage of skilled staff _ During the war, there were food shortages.

3. deficiency

not enough of something needed to make someone or something healthy or complete

Their diet has a deficiency of calcium or has a calcium deficiency.

4. deficit

an amount by which something is less than it should be

The company announced a two-million-pound deficit in its accounts.

language noun

Synonyms: language, speech, dialect, slang, vocabulary, jargon

1. language

a way of speaking or writing used in a country or by a group of people

We go to English language classes twice a week. _ She can speak several European languages.

2. speech

the ability to say words, or the act of saying words

His speech has been affected by brain damage. Some of these expressions are only used in speech, not in writing.

3. dialect

– **жетіспеушілік, кемтарлық.**

Жоқ болса сауарлық сауынға малың,
Жаздың күнлерінде не болар халың,
Гүзе алып айран сорап хаялың,
Кемтарлықтан көп ақырет көрерсең.

– **кемлик, жетпеушілік, жетер-жетпеслик.**

Кемлик пенен нардай белим бүгилди.

– **жетпеслик, қолы келтелик.**

...Хош қарашаңарақ, жетіспеушілік,
ашаршылық бизлерди бул сазыуарға
салды, - деди ақсулыу.

– **жетспеушілік, қытшылық, қыттершілік.**

Жетпес азық-ауқатлар дизими.

– ат. тил, сөз.

– **тил, зибан.**

Жағым сиресип, тилим гүрмеуге
келмей, сылқ етип қулағанымда
басымның ауырғанын сездим.

– **сөйлеу қабилети, сөз.**

Оның хәр бир сөйлеген сөзи маған
нәсийхаттай көринеди.

– **диалект, сөйлесим.**

a variety of a language spoken in a particular area

They were speaking in a local dialect.

4. **slang**

popular words or phrases used by certain groups of people, but which are not used in formal situations

Don't use slang in your essay. Slang expressions are sometimes difficult to understand.

5. **vocabulary**

all the words used by a person or group of persons

She reads French newspapers to improve her French vocabulary.

specialist legal vocabulary

6. **jargon**

a special type of language used by a trade or profession or a particular group of people

People are confused by computers because they don't understand the jargon.

leader noun

Synonyms: leader, boss, manager, employer, supervisor, captain

1. **leader**

a person who is in charge of an organisation such as a political party

He is the leader of the local council.

the leader of the construction workers' union

2. **boss**

the person in charge, especially the owner of a business

If you want a day off, ask the boss. I left because I didn't get on with my boss.

3. **manager**

the person in charge of a department in a

Олар жергиликтік диалектте сөйлейді.

– **сленг, жаргон.**

Жазба жұмыста жаргон сөздерді пайдаланбау керек.

– **сөз байлық.**

Ол сөз байлығын арттырыу үшін көп оқыйды.

– **жаргон.**

Жаңа жаргонларда сөйлесіу.

– ат. Басшы, жол басшы, лидер.

– **басшы, жол басшы.**

Митинг басланды, басшылар сөз сөйледі.

– **баслық, басшы.**

Пахта атызын аралап колхоз баслығы да келип, суушылар менен бираз сөйлесіп турды.

– **басқарыушы, меңгеріуші.**

shop or in a business

The bank manager wants to talk about your account. _ She's the manager of the shoe department.

4. employer

a person or organisation that gives work to people and pays them

Her employer was a Hong Kong businessman. The car factory is the biggest employer in the area.

5. supervisor

a person whose job is making sure that other people are working well

The supervisor has told us to work faster.

6. captain

a person in charge of a team

The two captains shook hands at the beginning of the match.

learn verb

Synonyms: learn, memorise, master, pick up

1. learn

to find out about something, or about how to do something

He's learning to ride a bicycle. We learn French and German at school.

2. memorise

to learn something thoroughly so that you know and can repeat all of it

At school, we memorised a new poem every week.

3. master

to become skilled at something

Although he's a good cook, he still hasn't mastered the art of making bread.

4. pick up

to learn something easily without being

Ол маған қара мал фермасына басқарыушы бол деп усыныс етті.

- жаллаушы, жалланба.

Шәртнама менен жалланыуға үйінде жарамлы адамы жоқ. Бизің районымызда жұмыс бериуши мәкемелер жүдә көп.

- бақлаушы, гүзетиуши

Оразалы патша журтына барып, қаласына Айпаршаны айдап жиберип, соңынан бақлаушы қойды.

- капитан

Нөкисте түрлі спорт командаларының өзлерине меншикли капитанлары бар.

- ф. үйрениу, оқыу.

- үйрениу, билим алыу.

Дұрыс айтасаң, ал бұрын бәрін мектепте үйренип алғанбыз.

- есте сақлау, ядлап алыу.

Бизлер бұл шығармаларды әллеқашан ядлап алған едик.

- билиу, ийелеу, пайдалана билиу, меңгеріу.

Танысып билиу, көзі үйренип жатлығыу. Оның үстине техниканы да үйренип киятыр.

- үйрениу, билип алыу.

taught

She never took any piano lessons – she just picked it up. He picked up some German when he was working in Germany.

legal adjective

Synonyms: legal, licensed, valid, legitimate, lawful

1. legal

allowed by the law

It's legal to drive at 17 years old in the UK.

2. licensed

given official permission to do something

Buy goods only from licensed dealers.

3. valid

able to be used only for a specific time

Your ticket is no longer valid. He was carrying a valid passport.

4. legitimate

fair and reasonable, or allowed by the law

They have legitimate concerns about the project. He acted in legitimate defence of his rights.

5. lawful

(*formal*) allowed by the law

Their behaviour was perfectly lawful.

lie noun

Synonyms: lie, fib, white lie, falsehood, fabrication

1. lie

something that is not true

That's a lie! – I didn't say that! _ Someone has been telling lies about her.

2. fib

(*informal*) a lie about something unimportant

He told a fib about where he'd been so he wouldn't get into trouble.

3. white lie

Ол бул тиллерди өзи үйренип алды.

– кел. **нызамлы, заңлы.**

– **орынлы, әдил, нызамлы.**

Ол жерде тәртип орнатыу баслыққа **нызамлы** түрде тапсырылды.

– **рухсат етилген.**

Булар рухсат етилген товарлар қатарына киреди.

– **күшин жоғалтқан, жарамсыз.**

Булар күшин жоғалтқан құжаттар саналады.

– **нызамлы.**

Ол нызамлы рәуиште ҳақ еди.

– **нызамлы, заңлы.**

Олардың ҳәрекеті нызамлы еди.

– ат. жалған, өтирик.

– **жалған.**

Айралық жәбири өтпiti,

Айтарсаң деген жалған сөз.

– **жалған нәрсе, ойын.**

Ол жалған нәрселерди айтыуға шебер.

– **қып-қызыл өтирик.**

a lie about something unimportant,
especially a lie told in order not to upset
someone

I told a white lie, saying I was visiting my
mother and couldn't go for a drink with
him.

4. falsehood

(literary) a lie

It appears that he had told several
falsehoods under oath.

5. fabrication

an invented story that is not true

The newspaper story was a complete
fabrication from start to finish.

like verb

Synonyms: like, enjoy, love.

1. like

to have pleasant feelings about someone
or something

Do you like the new manager? _ She
doesn't like eating meat. _ In the
evening, I like to sit quietly and read the
newspaper.

2. enjoy

to get pleasure from something

Have you enjoyed the holiday so far? _
She doesn't enjoy sailing because it make
her seasick.

3. love

to like someone or something very much

The children love their new baby brother.
We love going on holiday to the seaside.
I'd love to come with you, but I've got too
much work to do.

love noun

Synonyms: love, liking, affection,
fondness, passion, infatuation

1. love

a strong feeling of liking someone or

Оның айтқанларының барлығы қып-
қызыл өтирик.

- жалған, алдаушылық.

Сондай алдаушылық жол менен
Айдос Бегисти де өлтирди

- қәте, надурьс.

Қыз Меңеш мойныға ал сен қәтенди,
Бизге келип тәжим ет жүз бүгилип.

- ф. жақсы көриу, унатыу, қәлеу.

- жақтырыу, унатыу, унау.

Оның барлық әдети, минези
Жумашовқа унап қалған еди.

- рәхәтлениу, хәз етиу.

Жупар хауаны рәхәтленип бир жутты.

- сүйиу, жақсы көриу.

Сүйе билдің өз елинди,
Өз жеринди жаныңдай.

- ат. ашықлық, мухаббат, сүйгенлик.

- сүйиушилик, сүйгенлик.

something very much

I had never felt such love for anyone before. In the book he writes about his love for his children.

2. liking

a feeling of enjoying something

She has a liking for chocolate. This drink is too sweet for my liking.

3. affection

a feeling of liking someone, especially a friend

She always spoke of her neighbour with great affection.

4. fondness

a gentle feeling of liking someone or something

She remembered her aunt with fondness.
_ my fondness for cakes and Chocolate

5. passion

a very strong feeling of love, especially sexual love

He couldn't hide the passion he felt for her.

6. infatuation

a sudden strong feeling of love for someone, especially someone you do not know very well or someone who does not love you

Eventually his infatuation for his friend's wife passed.

meal noun

Synonyms: meal, snack, feast, picnic, barbecue, takeaway

1. meal

an occasion when people eat food, or the food that is eaten

You sleep better if you only eat a light meal in the evening. Hotel guests can have their meals in their room if they

Кем-кемнен сүйиушилиги артты.

- **хәуеслик, қумарлық, ынтықлық.**

Еки ашық сол жерде,

Хәуеслик пенен танысты.

- **жақсы көрген адам.**

Ол мениң бұрыннан жақсы көрген адамым еди.

- **мийримлилик, бауырманлық.**

Керип тартылған сымға отырып, палапанларына қарай жүрегіннен шыққан бауырманлық сезимін сайрады.

- **қумар, аса сүйиушилик, йош, илхам.**

Сениң дийдарың көз алдымда белиме ғайрат, кеулиме йош береді.

- **ашықлық, ойсыз сүйиу.**

Күнде саған қарап қумар етипті, Ашықлығын жазып баян етипті.

- ат. тамақ, аұқат, ас, жутым, ғөрек.

- **аұқат, тамақ.**

Аұқат желинип болғаннан соң отауға чай келди.

wish.

2. snack

a light meal, or a small amount of food eaten between meals

We didn't have time to stop for a proper lunch, so we just had a snack on the motorway.

3. feast

a very large meal for a group of people, especially one eaten to celebrate a special occasion

This is quite a feast you've prepared for us. a wedding feast

4. picnic

a meal eaten outdoors away from home
If it's fine, let's go for a picnic. They stopped by a wood and had a picnic lunch.

mistake noun

Synonyms: mistake, error, slip, blunder

1. mistake

an act or belief that is wrong

There are lots of mistakes in this essay.
You've made a mistake – my name is David, not John.

2. error

something that is wrong, especially a mistake in writing or speaking

There isn't a single error in the whole document. The waiter made an error on the bill.

3. slip

a small, often careless mistake that isn't very important

Don't worry about that. It was just a slip.
He made a few slips in his calculations.

4. blunder

a big mistake, often one that causes a lot of embarrassment

– жеңил аўқат, тамақ, жеңил-желпи аўқат.

Чай-пай ишип болған соң, тамақ жеп екеу-ара хәзиллестик.

– той, зыяпат, бәзим.

Қорғанының питиуине зыяпат бермекши екен.

– пикник (қаланың сыртында дем алыу).

Дем алыс күни бизлер пикнике бардық.

– ат. қәте.

– қәте, кемшилиқ.

Дурыс, адам баласында кемшилиқ болады.

– кемшилиқ, қәтелиқ.

Бул хужжетте азған қәтелиқ бар.

– қәте, алжасық.

Өмиримде усындай алжасықлар болады деп ойламаған едим.

– хәдден тыс қәте.

A dreadful blunder by the goalkeeper allowed their opponents to score.

mixture noun

Synonyms: mixture, blend, combination, compound

1. mixture

a number of things mixed together

a mixture of flour, fat and water

2. blend

something, especially a substance, made by mixing different things

together different blends of coffee

3. combination

several things joined or considered together

A combination of bad weather and illness made our holiday a disaster.

4. compound

a chemical made up of two or more elements

Water is a compound of two gases, hydrogen and oxygen.

moving adjective

Synonyms: moving, emotional, pathetic, stirring, touching

1. moving

making you feel emotion

a moving story about a girl who finally finds her real parents

The funeral was very moving.

2. emotional

causing you to feel emotion, or showing emotion

We said an emotional farewell to our son. The music made her feel very emotional and she started to cry.

3. pathetic

making you feel sympathy

She looked a pathetic figure standing in

Ол өз жумысында хәлден тыс кәте жиберди.

– қосынды, қоспа, араласпа.

– **қоспа.**

Қоспа емес басқаларын айтайын,

Қулақ салың, бұған Бердақ қолдаулы.

– **қоспақ, араласпа.**

Хәр түрли қоспақ затлар.

– **қосынды.**

Оның салған сүүретинде қоспақ реңлер бар.

– **араласпа, қоспа, қосынды.**

Бул хәр қыйлы затлардың қосындысынан пайда болған бирикпе.

– кел. тәсирли, өткір.

– **тәсирли.**

Апамның сөзи бир мениң ушын емес, барлық тыңлаушылар ушын да күтә тәсирли болып тур.

– **маңызлы, мазмунлы, жүйели, мәнили, төрели, итибарлы.**

Маңызлы сөз, маңызлы әңгиме.

– **көтеріңки, көп тәсирли.**

Кеуил мине, көтеріңки,

the rain.

4. stirring

making you feel strong emotions,
especially pride or enthusiasm
a stirring tune

Some of his speeches are very stirring.

5. touching

making you feel emotion, especially
affection or sympathy

I had a touching letter from my sister,
thanking me for my help when she was
ill.

naked adjective

Synonyms: naked, bare, nude, undressed

1. naked

not wearing clothes

The little children were playing in the
river stark naked. A naked man was
standing on the balcony.

2. bare

Not covered by clothes or shoes

He walked on the beach in his bare feet. I
can't sit in the sun with my arms bare.

3. nude

not wearing clothes, especially in
situations where people are expected to
wear some clothes

Nude sunbathing is not allowed on this
beach. _ She has appeared nude on stage
several times.

4. undressed

having just taken off your clothes, usually
to put on other clothes or clothes for
sleeping in

The children are undressed ready for bed.

necessary adjective

Synonyms: necessary, essential, vital,
required

Ескен самал мазалы.

– **қоздырғыш, күшейткиш.**

Ғаррының тегараң тәшиуишин тағы
да молайтты, хәрекетлери күшейткиш
сыпатында мәселени қоздырып
жиберетуғын еди.

– **тәсирли.**

Тәсирли гәп, тәсирли сөз.

– кел. жалаңаш, ашық, қыппатайлақ.

– **ашық, жалаңаш.**

Жалаңаш бала.

– **ашық.**

Үстимде жаман ылашық,
Оның да бир жери ашық,
Не боларымды билмедим.

– **тыржалаңаш.**

Тыржалаңаш шомылып, ырашта
қумға аўнап жүрген көп бала
капитаннан уялып, өзлерин суўға
атты.

– **кийимсиз, липассыз.**

Ол далаға кийимсиз шығып кетти.

– кел. керекли, зәрүр, лазым дәркар.

1. necessary

which must be done

Don't phone me in the evening unless it's absolutely necessary. _ Is it necessary to finish the work today?

2. essential

which cannot be omitted or avoided

You can survive without food for some time, but water is essential. _ It is essential that we get the delivery on time.

3. vital

extremely important

It is vital that we act quickly. Good transport is vital to my plan.

4. required

which must be done or provided because of rules or regulations

We can cut the wood to the required length. _ We can't reply because we don't have the required information.

new adjective

Synonyms: new, novel, innovative, fresh, brand-new, original

1. new

made very recently, or never used before

Put some new paper in the printer. _ The new version of the software is now available.

2. novel

new and unusual

Visiting New York is a novel experience for me.

3. innovative

new in a way that has not been tried before

a very innovative design

4. fresh

new and different

The police produced some fresh evidence.

- керекли, тийисли.

Бүгін Бекниязов бир аз дем алып, керекли жумысларын питкерди

- ең керекли, эҳмийетли, керекли.

Ол ҳақыйқаттан да эҳмийетли ҳам қыстаўлы жумыс.

- эҳмийетли, зэрүрли.

Ол ҳақыйқаттан да эҳмийетли ҳам қыстаўлы жумыс.

- мўтәжли, керекли, зэрүрли

Ол зэрүрли курал-жарақларын алып иске киристи.

- кел. жаңа, таза

- таза, жаңа.

Таза жуўылып өрилген шаш, бир тартар жипек орамалдан шығып бөксеге түсип тур.

- изертленбеген, бурын көрилмеген, бурын болмаған.

Алдын изертленбеген казылмалар.

- жаңа пайда болған, жақында пайда болған, жаңа, шылт жаңа.

Жаңа кийим-кеншек. Жаңа машина.

- жаңа болған, таза, жақында.

Жаңа болған ҳәдийсе.

5. brand-new

completely new

You've got mud all over your brand-new shoes!

6. original

new and interesting

The planners have produced some very original ideas for the new town centre.

next adjective

Synonyms: next, nearby, neighbouring, adjacent

1. next

nearest in place

The ball went over the fence into the next garden. She took the next seat to line.

2. nearby

not far away

They met in a nearby restaurant.

3. neighbouring

which is close to you

people from the neighbouring villages

4. adjacent

very close to or almost touching something

My office is in an adjacent building.

noisy adjective

Synonyms: noisy, loud, deafening, piercing, rowdy

1. noisy

making a lot of noise

a crowd of noisy little boys _ The hotel overlooks a noisy road. _ This machine is noisier than the old one.

2. loud

very easy to hear

Can't you stop your watch making such a loud noise? _ Turn down the radio - it's too loud.

- таза, жаңа.

Жаңа сатып алынған бұйымдар.

- тийкарғы, басқаша, айрықша.

Хәзир бул жерлерде тәбият көриниси дымнан басқаша.

- кел. келеси, ендиги, соңғы.

- келеси, соңғы.

Күн шыққанда жатып еди, келеси таннын алдына дейин жатты.

- жақын, қоңсылас.

Жақын жерде суу да бар екен.

- қоңсылас, шеклес, шегаралас.

Бул қызлар қоңсылас отырған ауылдың қызлары еди.

- сыбайлас, иргелес.

Иргелес бирге отырған халықлардың үрп-әдетлери де бир-бирине уқас келеди.

- кел. шауқымлы, ғауырлы.

- шауқымлы, бақырыспалы.

Сонлықтан тәбийғый мийнет процессиниң орнын шауқымлы сөйлесиулерден тууған женислер ийелейди.

- дауыслы, шауқымлы, қатты.

Музыка сести қатты еситилип турды.

3. deafening

so loud as to make you unable to hear

The noise was absolutely deafening.

4. piercing

unpleasantly high and loud

They suddenly heard a piercing cry.

5. rowdy

involving people who are making a lot of noise

A rowdy party in the flat next door kept us all awake. _ The minister had a rowdy reception at the meeting.

now adverb

Synonyms: now, presently, immediately, instantly, promptly

1. now

at or around this point in time

I can hear a train coming now. _ The flight is only two hours – he ought to be in Berlin by now.

2. presently

now, or in a short time

He's presently working for a chemical company. _ The doctor's busy just now, but will be able to see you presently.

3. immediately

very soon, or very soon after an event

Please hurry. We must leave immediately. _ He got my letter and wrote back immediately.

4. instantly

so soon after an event that no time appears to have passed in between
Her mood changed instantly.

5. promptly

very soon after an event, in a way that is helpful or efficient

The phone rang and she answered

– кулак птитетуғын.

Шаўқым қулақ птитетуғындай еди.

– ашшы, қышқырған, қыйғырған, кулақты жаңғыртып жиберетуғын.

Мерекеде қосықшылардың қыйғырған дауысы еситилип турды.

– жағымсыз, унамсыз.

Көп сөйлеп жағымсыз болма,

Перзентим болсаң сен хадал.

– р. хәзир, енди.

– хәзир, усы мәхәл.

Кәне, миниңлер! Хәзир жетемиз.

– тез арада, жақын арада, жақында.

Мен жақын арада оқыуға кетемен.

– тез, дәрриу, кешикпей, дәрхал.

Буны көрип дәрриу саудагердің үйине келди.

– дәрхал, сол заматта, сол уақытта.

Атынан жерге түсти де анасына карады, қасына дәрхал барды.

– тез, тоқтаусыз, жылдам.

Жылдам жүр, - деген шуулаған дауыслар күшейе берди.

promptly.

occasional adjective

Synonyms: occasional, periodic, intermittent, odd

1. occasional

happening sometimes, but not very often

He was an occasional visitor to my parents' house. _ We make the occasional trip to London.

2. periodic

repeated after a regular period of time

periodic attacks of the illness _ We carry out periodic reviews of the company's financial position.

3. intermittent

stopping and starting in an irregular way

Intermittent showers are expected over the weekend.

4. odd

done only rarely or occasionally

I've only been to the odd concert in the last few years. _ On the odd occasions I've met him, he's seemed very nice.

often adverb -

Synonyms: often, frequently, repeatedly, regularly, again and again

1. often

on many different occasions

I often have to go to town on business. Do you eat beef often? How often is there a bus to Richmond?

2. frequently

on many occasions

During the talk she frequently asked questions. _ She could frequently be seen walking her dog in the park.

3. repeatedly

very many times, especially so many that it is annoying

- кел. сийрек.

- сийрек ушырасатуғын.

Асханада адамлар жүдә сийрек еди.

- белгили ўақытта, ўақты-ўақты, тураклы ўақытта.

Солай етип, бала жолбарыстын белгили ўақытта келетуғын жерин аныклап алды.

- сийрек, шашаў.

Аўылымыз бурыннан сийрек қоныслап қалған еди.

- тосыннан, күтпегенде.

Тосыннан қалаға келип қалды, ондағы ойы баласына костюм сатып алыў еди.

р. жийи-жийи, тез-тез.

- тез-тезден, тез-тез

Жийи-жийи ушырасып турыў.

- базда, гейде, ара-тура, арасында.

Зор ислерди бежергенин, аңламайды-аў адам гейде

- қайта-қайта, бир неше рет, тәкирар.

I have repeatedly asked them to make less noise.

4. regularly

on most occasions

She is regularly the first person to arrive at the office.

5. again and again

several times, usually in a firm or determined way

The police officer asked the same question again and again.

old adjective.

Synonyms: old, ancient, elderly, antique, old-fashioned

1. old

having had a long life, or having existed for a long time

When I'm older, I'll probably be bald. My uncle is now quite an old man. He collects old cars. We watched some old films.

Throw away that old shirt.

2. ancient

very old, or belonging to a time long ago

He was riding an ancient bicycle. The civilisations of ancient Greece and Rome

3. elderly

a more polite word than 'old' used for describing someone who has had a long life

An elderly man sat down beside her. _

My mother is now rather elderly and doesn't drive any more.

4. antique

old and valuable

an antique Chinese vase

5. old-fashioned

no longer in fashion

She wore old-fashioned clothes.

perform verb

Исти шала питкергеннен гөре қыйын болса да қайта ислеген мақұл.

- өз уақытында, бир кәліпте, турақлы.

Өз уақытында газеталар оқып турыуымыз керек.

- жаңадан, қайтадан.

Әтирапқа бир қарады да қайта-қайта түспірди.

- кел. гөне, ески, гөнерген

- тәжірийбели, көпти көрген, көргенли.

Көпти көрген өмірдің дийханьы, Елдің ғамын көп ойлаған ғаррысаң.

- ески, гөне, бұрынғы, әйіемги.

Ең әйіемги заман тарийхының очерки.

- қартайған, орта жастан өткен, ересек.

Мырзабектің қартайған анасы еки қолын көкке көтеріп турып, пәтиясын берди.

- әйіемги, ески.

Ески Кытай вазасы.

- әзелги, гөне, ески модалы.

- ф. орынлау, бежеріу.

Synonyms: perform, carry out, fulfil, execute

1. perform

to do an action

She performed a perfect dive. It's the sort of task that can be performed by any computer.

2. carry out

to do something, especially something that has been planned

Doctors carried out the tests on every patient. _ The police carried out a search for the missing boys.

3. fulfil

to complete something in a satisfactory way

He died before he could fulfil his ambition to fly a plane. _ We are so busy that we cannot fulfil any more orders before Christmas.

4. execute (formal)

to do something that has been planned or agreed

As part of the test, drivers are asked to execute an emergency stop.

protect verb

Synonyms: protect, defend, guard, shield, shelter

1. protect

to keep someone or something safe from harm or danger

The cover protects the machine against dust. The injection is supposed to protect you against the disease.

2. defend

to protect a person or place that is being attacked

They brought in extra troops to defend the city against attack.

- орынлау, ислеу.

Тапсырманы орынлауға булжытпай таяр турман.

- жүзеге асырыу, иске асырыу.

Жобаластырылған мәселелер жүзеге асырылды.

- жуумақлау, питкерий, аяқлау.

Бәрекелла, бәрекелла тил алғыш, ис питкергиш жақсы бала екенсең.

- жүзеге асырыу, бежерий, орынлау.

Сол тапсырмаларымды бежерсең алтын қусымды аласаң.

- ф. қорғау, сақлау.

- қорғау, сақлау.

Қорғау ушын жаудан елди, Мине, бизлер таярмыз хәрүак.

- жақлау, алдын-алыу, сақлау.

Шет жүрсең де өз елиннің ярын мәртше сақладың.

3. guard

to watch someone, something or somewhere carefully to prevent attacks or escapes

The prison is guarded at all times.

4. shield

to protect someone or something from being reached or seen

He tried to shield her from the wind.

5. shelter

to give someone, or go somewhere for, protection for a short time

The school sheltered several families of whose houses had been flooded. Sheep were sheltering from the snow beside the hedge.

proud adjective

Synonyms: proud, arrogant, conceited, vain

1. proud

showing pleasure in what you or someone else has done or in something which belongs to you

We're proud of the fact we did it all without help from anyone else. You should feel proud to belong to such a successful club.

2. arrogant

very proud in an unpleasant way

He's such an arrogant young man. What an arrogant way to treat customers!

3. conceited

thinking that you are better, more intelligent, or more talented than other people

He's the most conceited and selfish person I've ever known.

4. vain

very pleased with your own appearance

- қорғаныу, сақланыу.

Келгенлердің анық душпан екенін сезген Рейпназар қандай болмасын олардан қорғаныу жолын ізледі.

- паналау, баспаналау, тасалау.

Паналап тез айғабағарды,

Кирдик барып қалың бүкке.

- асырау, сақлау.

Бұл сапар мен есімді билгели үйде сыйыр болып, мени сүти менен асырап келатқан еді.

- кел. мақтанышлы, даңқты.

- мақтанышлы.

Колхозымның мақтанышлы көркисең, Фермадағы тулпарлардың бирисең.

- тәкаббир, менмен, көкирек.

Жазы-қысы жалғыз турып, ол тәкаббир болып өскен.

- менмен.

Менменге зауал, жүйрикке томар.

- тыржық, кербаз, сәтен.

or achievements

He's always combing his hair – he's very vain.

pull verb

Synonyms: pull, drag, draw, haul, tow, tug, jerk

1. pull

to move something towards you or after you

Pull the door to open it, don't push it. The truck was pulling a trailer. She pulled an envelope out of her bag.

2. drag

to pull something heavy along the ground

She dragged her suitcase across the floor.

_ The police dragged the men away from the gate.

3. draw

to pull something gently, especially to pull curtains open or closed

She drew the papers towards her across the desk. _ He drew the curtains and let in the sun.

4. haul

to pull something with effort

They hauled the boat up onto the beach.

5. tow

to pull something behind a vehicle

The motorways were crowded with cars towing caravans. They towed the ship into port.

6. tug

to give something a sudden hard pull

He tugged on the rope and a bell rang.

7. jerk

to suddenly pull something hard, sometimes causing pain or injury

He jerked the rope out of my hands. The

Сәлийма кербаз келиншек еди.

– ф. тартыу, силкиу.

– тартыу, силкиу, жулқыу.

Гүржи менен көпеги тартышты сениң лашыңды.

– сүйреу, алып жүриу, тартыу.

Бастыра тийелген шаналарын үшеуи зорға сүйреп қайтты.

– түсириу, төменге жибериу, тартып жабыу.

Ол перделерди тартып түсирди.

– тартыу, шығарыу.

Шығарып тереңнен, тартып қолымнан,

Ярыу-дослар бир миндирди.

– сүйреу, тартыу.

Он мың әскер жыйнатып,

Алты топты сүйретип.

– силкиу, жулқыу.

Темирхан ата мушын түйип, қолын бир силкип жиберди.

– ийтериу, жулқыу, жулыу.

Китапты қолынан жулып алды.

smell made her jerk her head backwards.

quiet adjective

Synonyms: quiet, silent, noiseless, inaudible, peaceful, uncommunicative

1. quiet

with little or no noise

I wish the children would be quiet. – I'm trying to work. _ a house in a quiet street

2. silent

not talking or making any noise

He kept silent for the whole meeting. This new washing machine is almost silent.

They showed some old silent films.

3. noiseless

making no noise

The engine is virtually noiseless.

4. inaudible

too quiet to be heard by humans

Her whisper was almost inaudible.

5. peaceful

enjoyable because there is very little noise or activity

We spent a peaceful afternoon by the river.

6. uncommunicative

not saying much, or not answering people

raise verb

Synonyms: raise, lift, hoist, pick up, elevate

1. raise

to put something in a higher position or at a higher level

He picked up the flag and raised it over his head. _ Air fares will be raised on June 1st.

2. lift

to take something and put it in a higher

– кел. тыныш, әстен.

– тыныш, пүтин.

Уйқым тыныш сүйген ярым Қаражан, Дүньядан әрмансыз өттим мен бүгін.

– үнсиз, тыныш, сессиз, ләм-лим демей қалыу.

Қосыбай жалынлы көзлерін бир ноқатқа қадап үнсиз қалды.

– шаұқымсыз, тымық, тынық.

Ким бұл мениң жайымда жууапсыз жүрген деп шаұқымсыз кирип келди.

– еситілмейтуғын, гүмилжи.

Оның дауысы улыуама еситілмейтуғын болып қалды.

– тыныш, парахат.

Бұл парахат өмирди жер жүзінде орнатамыз.

– үндемес, сөйлеспейтуғын, сөзге сараң, танторыс.

Үндеместе бәле бар.

Ол жүдә сөзге сараң жигит екен.

– ф. көтериу, жоқары көтериу.

– көтериу, жоқары көтериу.

Мине, қолына шелегин көтерип Орынгүл де жетип келди.

– көтериу, көтериу.

Бий орнынан ушып тұрып,

position

My briefcase is so heavy I can hardly lift it. He lifted the little girl up so that she could see the procession.

3. hoist

to lift something or someone using special equipment or a lot of force

He hoisted the sack onto his shoulder. The box was hoisted up on a rope. It's time to hoist the flag.

4. pick up

to take something that is lying on a surface and lift it in your hand

She dropped her handkerchief and he picked it up. _ He picked up a magazine and started to read it.

5. elevate

(*formal*) to lift something into a higher position

They watched as the statue was slowly elevated into position.

sad adjective

Synonyms: sad, unhappy, miserable, depressed, fed up

1. sad

not cheerful

He's sad because the holidays have come to an end. _ What a sad film everyone was crying. It's sad that he can't come to see us.

2. unhappy

feeling upset, or making someone feel upset

The children had an unhappy childhood. _ She looked very unhappy as she read the letter.

3. miserable

very sad

She's really miserable since her boyfriend left her.

Ережептің қолтығынан көтерді де сыртқа алып кетті.

– алып шығарыу, көтерилиу.

Байрақты көтериу уақты келді.

– терип алыу, жыйнау.

Үш мың үйлі Байсын елден айырылып,

Бунда келип қанша дүнья жыйнадың.

– жоқарыға көтерилиу, жоқарылау.

Жүк кем-кемнен жоқарылай баслады.

– кел. қапалы, қайғылы, муңлы.

– қапалы, қайғылы, муңлы, дәртлі.

Қапалы кеуілді көтериу хакыйқат достың қолынан ғана келеді.

– муңлы.

Ол бахытсыз уақыяның ендиги жағын еситкиси келмеді.

– аянышлы, ашынарлық.

Аянышлы муң түседі ядыға, Еслетесең сол бир қара күнлерді.

4. depressed

so unhappy that you are not able to enjoy life, especially over a long period of time
The illness makes her feel depressed.

5. fed up

(*informal*) feeling bored and unhappy
She looks really fed up.

shine verb

Synonyms: shine, glow, blaze, dazzle, glitter

1. shine

to be bright with light

The sun is shining and they say it'll be hot today. _ She polished the table until it shone.

2. glow

to shine with a weak light

They saw a cigarette glow in the darkness.

3. blaze

to burn or shine strongly

The fire was blazing. The sun blazed through the clouds.

4. dazzle

to shine a strong light in someone's eyes so that they cannot see for a moment

She was dazzled by the lights of the cars coming towards her.

5. glitter

to shine brightly with small points of light, as the stars in the sky seem to shine

The diamond necklace was glittering in the light of the candles. Her eyes glittered hopefully as she spoke.

small adjective

Synonyms: small, tiny, minute, miniature, microscopic

1. small

not large in size or amount

- кеуилсиз, муңлы, қайғылы.

Мендей муңлы балаң келди қасыңа, Арзыу-халға қулақ салғыл атажан.

- зериктиретуғын, кеуилсиз, жалықтыратуғын.

Екеуі де кеуилсиз гүрриңлесип келди.

- жалтылдау, жалтырау, жылт етиу.

- жалтырау.

Күннің көзі жылтырап тұрған менен ыссылап терлеткендей қуяш ыссылығы жоқ еді.

- жарқырау, жылтылдау.

Арқамызда жылтылдайды, Қаланың шоқ нурлары.

- жақты бериу, шағылысыу.

Жайлардың айналары күн сәулесі менен шағылысып тұр

- жылтырау, жылтылдау, жайнау.

Қапалық қайғыдан сарғайған жүзим, Күле шырай беріп жайнатып көзин.

- жалтылдау, жарқырау.

Күн өз уясына қәдимгі жарқырауы менен көз қамастырып батты.

- кел. кишкене, кишкентай.

- кишкене, кишкентай, нәментай, шағын.

The house is too big for us, so we're selling it and buying a smaller one. _
The guidebook isn't small enough to carry in your pocket. _ She only paid a small amount for that clock. _ A small number of problems were reported.

2. tiny

very small

The black spot is so tiny you can hardly see it. She lives in a tiny village in the mountains.

3. minute

extremely small

A minute piece of dust must have got into the watch.

4. miniature

much smaller than the usual size

He has a miniature camera.

5. microscopic

extremely small, or so small that you need to use a microscope to see it

It was a microscopic mark and didn't spoil the appearance of the table. They study microscopic organisms such as bacteria and viruses.

smell noun

Synonyms: smell, odour, aroma, scent, stink

1. smell

something which you can sense with your nose

I love the smell of coffee. She noticed a smell of gas downstairs.

2. odour

a smell, especially an unpleasant smell the odour of rotten eggs

3. aroma

a pleasant smell of something you can eat or drink

Кишкентай бақшаның иши түрлі мийұе ағашлары менен толған.

– **кип-кишкене, күтә кишкене, күтә майда**

Кишкене етип қоянға жай исследи.

– **майда, кишкене.**

Тынық суұда көринген майда шабақларды услап белбеўге байлайды.

– **кишкене, нәзик.**

Сатып алған затлары оған киширек болып шықты.

– **киши, майда.**

Майда бактерияларды изертлеу жұмыслары алып барылды

– ат. ийис.

– **ийис.**

Гүллердің ийиси тәсир етти.

Жаздың жағымлы жели жупар ийисти саўға қылғандай кеўлиңе йош береді.

– **жағымсыз ийис, сасық, қолаңса.**

Үйдің қасындағы сасық жайпауыттан өтип, саллақхананың тусына келдим.

– **жағымлы ийис.**

Асханадан жағымлы ийис келе

The aroma of freshly baked bread

4. scent

a pleasant smell of a particular type
the scent of flowers in the garden

5. stink

(*informal*) a very unpleasant smell

The stink of cigarette smoke

stop verb

Synonyms: stop, end, pause, cease

1. stop

not to do something any more

At last it stopped raining and we could go out. _ She spoke for two hours without stopping.

2. end

when something ends, it reaches the point

when it stops happening

The film ends with a wedding. The concert should end at about 10 o'clock.

3. pause

to stop or rest for a short time before continuing

She ran along the road, only pausing for a second to look at her watch.

4. cease (*formal*)

to stop, or to stop doing something

It seemed that the fighting would never cease.

strong adjective

Synonyms: strong, sturdy, powerful, fit, mighty

1. strong

having a lot of force or strength

The string broke – we need something stronger. _ Strong winds blew some tiles off the roof.

2. sturdy

баслады.

– ийис суу, жупар, этир.

Сайлар жупар ийисин шашар,
Қыснақларын зейин ашар,
Маллар маңырап кийик қашар,
Қандай сулыу тауың сениң.

– жаман ийис, бәд ийис.

Бөлмени жаман ийис басып кетти.

– ф. тоқтау, тоқтатыу.

– тоқтатыу, қойыу, иркиу.

Иркилместен ат шауып сол тоғайға кетесиз.

– тамамлау, аяқланыу, жуумақлау.

Курс оқыуы тамам болатуғын күнлери жетти.

– тыныу, иркилиу, тоқтау, гидириу.

Айда жылда бир келесең тағы асығып
...азмаз тоқтап отырып чай ишип
кетерсең деди Айжамал.

– тоқтатыу, тыныу, қойдырыу.

Аяқласып саудагерди қойдырың.

– кел. күшли, қууатлы, кудиретли.

– күшли, қатты.

Бул атлы жигит оннан күшли келди.

– беккем, мықлы, берик, нык.

well made and not easily damaged

The shelter seemed quite sturdy. _ a pair of sturdy walking boots

3. powerful

having a lot of force, influence or capability

This model has a more powerful engine. _
The treasurer is the most powerful person in the organisation. _ The new computers are extremely powerful.

4. fit

healthy, strong and having a lot of physical energy

He isn't fit enough to go back to work. _
You'll have to get fit if you're going to run in that race.

5. mighty

(literary) having a lot of force or strength
With one mighty heave he lifted the sack onto the lorry.

stupid adjective

Synonyms: stupid, silly, foolish, irresponsible, senseless

1. stupid

behaving in a way that is not sensible, or resulting from this

It was stupid of her not to wear a helmet when riding on her scooter. _ He made several stupid mistakes.

2. silly

stupid in an annoying way

Don't be silly - you can't go to the party dressed like that! _ She asked a lot of silly questions.

3. foolish

showing a lack of intelligence or good judgment

That was a rather foolish thing to do. _ It would be foolish to risk your life.

Алдыңызда белди бууайын беккем.

- **кууатлы, кудиретли.**

Көптің кудиретли күши менен не бир мийтин қорған салдың.

- **жарамлы, ылайық, ийкемлескен.**

Шәртнама менен жалланыуға үйінде жарамлы адамы жоқ.

- **үлкен, ауыр, нәхән, қара күшке салып.**

Қара күшке салып жулқынып жүкті көтерди.

- кел. укыпсыз, ойсыз, аңқау.

- **ақылсыз, ойсыз.**

Биреулері аш болды, биреулер ток болды, усылардың бәрі ойсыздан болар.

- **ақмақ, самсам, пәмсиз.**

Пәмсиз болса жолаушы, қабак арқалаған қыздан дәме етеди

- **мәниссиз, мазмунсыз.**

Мәниссиз сөз.

4. irresponsible

acting or done in a way that shows a lack of good sense

It was an irresponsible attitude for a parent to have. _ Leaving the children alone was very irresponsible.

5. senseless.

done for no good reason

a senseless attack on an old lady _ It's senseless to buy clothes you don't need.

subject noun

Synonyms: subject, topic, subject matter, matter, theme

1. subject

an area of knowledge which you are studying

Maths is his weakest subject. You can take up to five subjects at the higher level.

2. topic

the subject of a discussion or conversation

Can we move on to another topic?

3. subject matter

the subject dealt with in something such as a book or TV programme

The subject matter of the book is family relationships.

4. matter

something you are dealing with, especially a concern or problem

Now we'll turn to the important matter of how much it will cost. This is a matter for the police.

5. theme

the main subject of a book or article

The theme of the book is how to deal with illness in the family.

suggest verb

Synonyms: suggest, recommend, advise, propose

- жууапкерсиз, үстиртин, ат үсти, қол ушы.

Ол ким десек орынбасар,
Жууапкерсиз хәдден асар.

- мазмунсыз, мәниссиз, бийпайда, нәтийжесиз

Мәниссиз сөз. Пайдасыз хәрекет.

- ат. зат, буйым, предмет, нәрсе.

- предмет, пән, сабақ.

Әуеле, ең қыйынырақ сабақ,
арифметикадан есап шығарады.

- тема, мазмун.

Енди басқа темаға көшкен мақул болар.

- мазмун, маңыз.

Тарта билсе мазмұны,
Оқыушылардың ықласы.

- мазмун, мәселе, нәрсе.

Дийхан ушын жер ашыу жир емес,
бас мәселе суу еди.

- тема, мазмун.

Көркем шығарма темасы анық көрсетилди.

- ф. усыныу, усыныс етиу, көрсетиу.

1. suggest

to mention an idea to see what other people think of it

The chairman suggested that the next meeting should be held in October.

_ What does he suggest we do in this case?

2. recommend

to tell someone that it would be good to do something

I would recommend that you talk to the bank manager. _ This restaurant was recommended by a friend.

3. advise

to suggest to someone what they should do

He advised her to save some of the money.

4. propose (formal)

to make a suggestion

I propose that we all go for a swim.

talent noun – ат. талант, уқып.

Synonyms: talent, gift, aptitude, knack

1. talent

an unusual natural ability, especially for something artistic

She has a talent for getting customers to spend money. _ Her many talents include singing and playing the piano.

2. gift

a natural ability for doing something well

She has a gift for making people feel welcome. He has a gift for maths.

3. aptitude

a natural ability that can be developed further

She has an aptitude for learning languages.

– **усыныу, усыныс етиу, кеңес бериу, мәсләхәт бериу, өз пикирин билдириу.**

Баслық мәжилисти келеси хәптеде өткериуди усыныс етти

– **баха бериу, мәсләхәт бериу, көз-қарасын билдириу.**

Қәне, бир мәсләхәтлесип отырайық

– **кеңес бериу, кеңесиу, мәсләхәтлесиу, ойласыу.**

Мен өзим билгир емеспен, Болдым билгирге кеңескен.

– **усыныс етиу, ортаға таслау, айтыу.**

Мен қала шетине барыуды усыныс еттим.

– **талант, зейин, уқып, қәбилет.**

Ол жас талант кәлем алып толғанған, Мен де оған көптен таныс болғанман.

– **уқып, уқыпшылық.**

Өзинде уқып жоқ мийнеткешлер байлардан көп азап көрди.

– **хәуеслик, инта, ынтықлық, қызығыушылық.**

Ерекеш баласының интасына кеули толып, сақалын бир сыйпап сөзге киристи.

4. **knack**

(*informal*) an ability or tendency to do something, often something wrong
She has a knack for talking to strangers.
He has this knack of accidentally offending people.

teach verb

Synonyms: teach, educate, train, coach, instruct, tutor

1. **teach**

to show someone how to do something
She taught me how to dance. He teaches maths in the local school.

2. **educate**

to teach someone in a school or college, or give them information that they need

She was educated in Switzerland. We need to educate young people about the dangers of alcohol.

3. **train**

to teach someone or an animal how to do a particular activity
She's being trained to be a bus driver. The dogs are trained to smell and find illegal substances.

4. **coach**

to give private lessons to someone in a particular sport, subject or activity
He coaches young footballers.

5. **instruct** (*formal*)

to show someone how to do something
We were all instructed in the use of the fire safety equipment.

6. **tutor**

(*formal*) to teach a small group of students
She earns extra money by tutoring foreign students in English.

- әдис, епшиллик, шаққанлық, илгирлик.

Бул әдис пенен тағы да бир-еки адым алды

- ф. үйретиу, тәрбиялау, оқытыу.

- үйретиу, оқытыу.

Еки жүз жигитин әскер ойынына үйретиш турған.

- тәрбиялау, тәрбия бериу.

Жасларды тәрбиялау мәселеси жақсы жолға қойыла бастады.

- көнликтеу, шынықтыру, таптау.

Асан асау ғунанды зордан қолға үйретиш алды.

- үйретиу, таярлау.

Ол жас спортшыларды тәрбиялайды.

- жол-жоба бериу, көрсетпе бериу, бағыт бериу, бағдарлау.

Жолың сениң алға басып барады, Жеңіслерге жол көрсетіш турады.

- оқытыу, үйретиу, таярлау.

Ол инглиз тилинен қосымша сабақ оқытады.

temporary adjective

Synonyms: **temporary, fleeting, passing, shortlived**

1. temporary

existing or lasting only for a limited time

She has a temporary job with a construction company. This arrangement is only temporary.

2. fleeting

lasting for a very short time only

She only caught a fleeting glimpse of her attacker.

3. passing

causing interest for a short time only

It's just a passing fashion.

4. shortlived

lasting for a short time only

Their enthusiasm for the project was very shortlived.

thin adjective

Synonyms: thin, slim, slender, skinny

1. thin

not fat

The table has very thin legs. He looks too thin – he should eat more.

2. slim

with a body that is thin in an attractive way

How do you manage to stay so slim? She looks slimmer in that dress.

3. slender

long and thin, or tall and slim

slender fingers, a slender flower stem

A girl with a slender figure

4. skinny

too thin to be attractive

A tall skinny guy walked in. She has very skinny legs.

think verb

– кел. ұақтыншалық, өткінші, өтпели.

– ұақтыншалық.

Оның ислеп атырғаны ұақтыншалық жұмыс еді.

– әхмийетсиз, тийкарсыз.

Ол ҳақыйқатынан да әхмийетсиз жұмыс еді.

– ұақтыншалық, өтпели.

Ұақтыншалық (өтпели) мода.

– көпке шыдамайтуғын, көпке созылмайтуғын.

Бул көпке созылмайтуғын әрман еді.

– кел. жуқа, нәзи, жиңишке.

– жиңишке, арық, жүдеу, нәренжан.

Арықларды бағыуға,

Семизлерди байлауға,

Халқына беккем тапсырды.

– сымбатлы, келбетли, арық.

Жууабый, сымбатлы ҳәм әдепли екен.

– жуқа, нәзик.

Қолына салғаны алтыннан жүзик,

Беллери соныңдай бир қысым нәзик.

– арық, жүдеген, жүдеу, азғын.

Бетинде қан жоқ, азғын.

– ф. ойланыу, ойлау.

Synonyms: think, assume, reason, conclude, work out, figure out

1. think

to have an opinion

I think going by train is more relaxing than driving. Do you think it's going to rain?

2. assume

to imagine or believe that something is true

Let's assume that he is innocent. I assume you have enough money to pay for the meal?

3. reason

to think or to plan something carefully and sensibly

He reasoned that any work is better than no work, so he took the job. If you take the time to reason it out, you'll find a solution to the problem.

4. conclude

to come to an opinion from the information available

The police concluded that the thief had got into the building through the broken kitchen window.

5. work out

to solve a problem by looking at information or calculating figures

I'm trying to work out if we've sold more this year than last.

6. figure out

to try to think of an answer to a problem

We're trying to figure out if we have enough time to visit both places.

try verb

Synonyms: try, attempt, strive, endeavour

1. try

to make an effort to do something

– **нийетлеу, ислейин деу, ойлау, максет етиу.**

Баласын бақшаға беріп, қолы босаған хаяллар артель деген ұйымға биригиуді нийетлеп жүр.

– **шамалау, болжау, дусмалау.**

Жақсының барсаң қасына, айтар сөзин шамалар.

– **ақылға салыу, ойланып көриу, пәмлеу.**

Илгир зейин пәмлер истиң өнерин, Максетсиз ис етсең бос кетер терің.

– **пикир көрсетиу, болжау.**

Болар исти болжасам, оған қулақ салмадың.

– **талқылау, додалау.**

Пүтини менен усы ұазыйпалар дөгерегінде талқылауға тырысамыз

– **есаплап шығарыу.**

Өзим есапласам өгиз бенен сыйыр тийеди, кисиге есаплатсам аяғым аннан-саннан бир тийеди.

– **ф. урынып көриу, хәрекет етиу, тырысыу, тәуекел етиу.**

– **урынып көриу, шамасын көриу, тырысыу.**

I tried to phone her number three times.
You have to try hard if you want to succeed.

2. attempt

to try to do something, especially something difficult

She attempted to lift the box onto the table.

3. strive

to try very hard to do something, especially over a long period of time

He always strove to do as well as his brother. Everyone is striving for a solution to the dispute.

4. endeavour

(*formal*) to try very hard to do something

He endeavoured to contact her by both phone and fax.

type noun

Synonyms: type, kind, sort, category, species, genre

1. type

a group of people, animals or things that are similar to each other

This type of bank account pays 10% interest. What type of accommodation are you looking for?

2. kind

a type of something

A butterfly is a kind of insect. Which kinds of people usually come to these events?

3. sort

a type of something

Do you like this sort of TV show? What sort of car have you got?

4. category

one of the groups that people, animals or things are divided into in a formal system

Мен оған қоңырау қылыуға хәрекет етип көрдим.

– шамасын көриу, умтылыу.

– тырысыу, жигер салыу.

Буйырса, күн деместен орынлауға тырысыман.

– урынып көриу, тырысып көриу, талпыныу.

Барлығы да талпынып иске, Тарқатыуға таяр қумарын.

– ат. тип, түр, үлги, өрнек.

– тип, түр, үлги.

Тартым жалғаулары еки түрли болады.

– топар, сорт.

Жаз айында келген балықты жағада көп ирксең сорты бузылады.

– тип, түр.

Сиз қандай типтеги (түрдеги) көрсетиулерди унатасыз?

– дәреже, категория, топар.

We grouped the books into categories according to subject.

5. species

a group of living things such as animals or plants which can breed with each other
Several species of butterfly are likely to become extinct.

6. genre

a type of something artistic such as art, literature or theatre
The three main literary genres of prose, poetry and drama

unattractive adjective

Synonyms: unattractive, ugly, unsightly, hideous, plain

1. unattractive

not attractive

Her husband is a rather unattractive man.
The house is unattractive from the outside.

2. ugly

unpleasant to look at

What an ugly pattern! The part of the town round the railway station is even uglier than the rest.

3. unsightly

a more polite word than 'ugly'

She has an unsightly scar on her face.

4. hideous

extremely unpleasant to look at

Where did she get that hideous dress?

5. plain

a more polite word than 'unattractive', used for describing a person

His two daughters are rather plain.

uncertain adjective

Synonyms: uncertain, doubtful, unsure, in doubt, dubious, skeptical

Бизлер кітаптарды пән бойынша топарларға айырдық.

- түр.

Ағаштың бақалы түрлері.

- жанр, үлгі, стиль.

Проза хәм драма жанры.

- кел.

шырайсыз, сықылсыз.

- жағымсыз, унамсыз.

Көп сөйлеп жағымсыз болма,
Перзентім болсаң сен қадал.

- жеркенишли, жарамас, иплас, патас.

Жайдың иши қопыраған иплас
нәрселер менен толы.

- шырайсыз, сықылсыз, көріксиз.

Қуслардың ишинде меннен сықылсыз,
меннен патас, жаманы жоқ.

- жаман, жақпас, жеркенишли.

Төребай кемпирдің бетине
жеркенишли қарады.

- сулыұ емес, шырайсыз, көріксиз,
ажарсыз, бәдбәшере.

Оның қызлары шырайсыз.

- кел. исенбейтуғын, көзи
жетпейтуғын.

1. uncertain

not sure, or not decided

She is uncertain whether to accept the job.

He's uncertain about what to do next.

Their plans are still uncertain.

2. doubtful

not sure that something is right or good,
or not likely

I am doubtful about whether we should go. It is doubtful whether the race will take place because of the snow.

3. unsure

not sure

She was unsure whether to go to work or to stay at home. I'm unsure as to which route is the quickest.

4. in doubt

not yet known or definite, or not yet sure

The result of the game was in doubt until the last minute. _ I'm in doubt about whether I should accept their invitation.

5. dubious

thinking that something might not be true or good

Everyone else seems to believe her story, but personally I'm dubious about it. I'm dubious about getting involved.

6. sceptical

thinking that something is probably not true or good

You seem sceptical about his new plan.

I'm sceptical of the need for these changes.

usual adjective

Synonyms: usual, normal, routine, traditional, customary

1. usual

done or used on most occasions

She took her usual bus to the office. Is it

- анық емес, белгисіз, гүмилжи.

Атажанның қашан келетуғыны белгисіз.

- гүманлы, гүдикли, шекли.

Усы гүдикли адам деп көрсеткен адамды малдай сабап, азабын берди.

- исенбейтуғын, гүманланатуғын.

Ол бул мәселе бойынша еки ойлы болды

- анық емес, гүмилжи.

Ойын нәтижелери елеге шекем анық емес.

- гүманлы, исенимсиз, дәйексиз.

Деген менен Нурымбет капронның майдаланбайтуғына исенбейди.

- исенбеу, гүманлы, шубхалы.

Ол гүманлы көзлери менен қарады.

- кел. қәдимги, әдеттеги.

- әдеттегидей, қәдимгидей, әдет болған.

Әдеттегидей ол қайыққа жигирма

usual for him to arrive so late?

2. normal

usual or expected by most people

We hope to restore normal service as soon as possible. At her age it's only normal for her to want to go to parties.

3. routine

done as part of a regular pattern of activities

He went to the doctor for a routine examination.

4. traditional

done in a way that has been used for a long time

The dancers were wearing their traditional regional costumes.

5. customary (formal) usual

He handled the situation with his customary efficiency. _ It's customary to give taxi drivers a tip.

very adverb

Synonyms: very, extremely, exceptionally, remarkably

1. very

used to make an adjective or adverb stronger

It's very hot in the car – why don't you open a window? _ The time seemed to go very quickly when we were on holiday.

2. extremely

to a very great degree

It was extremely hot in August. _ She reacted extremely angrily.

3. exceptionally

to a very great degree, often so great as to be surprising

an exceptionally rude man _ You dealt with the situation exceptionally

адам жумсауы керек болды.

- кәдимги, үйреншикли.

Күнделикли тәртіпте жұмыс бастады.

- күнделикли, гезектеги.

Күнделикли тәртіпте жұмыс бастады.

- әдеттеги, үрдисли, дәстүрге айналған, маба.

Ойыншылар дәстүрге айланған миллий кийимлерди кийип ойнады
- әдет болған, үйренген, үрдиске айланған.

Оған түнде жұмыс ислеу әдет болған.

- р. жүдә, дым, күтә, оғада.

- жүдә, дым, күтә, оғада, тез.

Айрықша быйыл қыс дым сууық болды.

- қатты, жүдә, дым, оғыры, орасан, өрески.

Түсте оғыры олжалы болып қайттық.

- айрықша, жүдә.

Нуратдин жүдә шатақ,
Усындайдан алды атак.

bravely.

4. remarkably

to an unusually great degree, or in an unusual way

She remained remarkably calm. She performed remarkably well in both events.

want verb.

Synonyms: want, wish, long, desire

1. want

to hope that you will do something, that something will happen, or that you will get something

She wants a new car for her birthday. _
Where do you want to go for your holidays? _ He wants to be a teacher.

2. wish

to want something to happen

She sometimes wished she could live in the country. _ I wish you wouldn't be so unkind!

3. long

to want something very much

I'm longing for a cup of tea. _ Everyone was longing to be back home.

4. desire

(*formal*) to want something

Most of us desire a large comfortable home.

watch verb

Synonyms: watch, look, observe, stare

1. watch

to look at and notice something

Did you watch the TV news last night?
Everyone was watching the children dancing.

2. look

to turn your eyes to see something

I want you to look carefully at this

- айрықша, өзгеше.

Оның ойны хәммесиненде өзгеше болды

- ф. қәлеу, хәуес етиу, тилеу

- тилеу, қәлеу, унау, жақтырыу.

Ол оқытыушы болыуды унатады.

- тилек тилеу, нийет етиу.

Кемпирлер тилек тилеп атырғандай басларын ийзеди.

- ықласланыу, қумартыу, күсеу, қәлеу, жутыныу. Ол көз жетпес тумлы-тұсқа қумартып қарады.

- тилеу, хәуес болыу, әрман етиу.

Жас уақтынан баслап-ақ, Жамийла балық аұлауды әрман етип жүр еди

- ф. қарау, байқау, сер салыу, аңғарыу.

- қарау, сер салыу.

Жән-жаққа сер салды.

- қарау, көз тигиу.

Былжыратып сөзлерин,

photograph. If you look out of the office window you can see our house. He opened the lid of the box and looked inside.

3. observe

to watch something with a lot of attention
Scientists observed the behaviour of the animals for several days.

4. stare

to look at someone or something for a long time

She stared sadly out of the window at the rain.

weak adjective

Synonyms: weak, feeble, frail, unhealthy

1. weak

not well and strong

After his illness he is still very weak.

2. feeble

physically weak, especially because of illness or age

He gave a feeble wave with his left hand.

The voice on the phone sounded feeble.

3. frail

physically weak, especially because of age
His grandmother is now rather frail.

4. unhealthy

not healthy, especially often ill

All their children are quite unhealthy. _ I thought her face was an unhealthy colour.

wet adjective

Synonyms: wet, damp, moist, soaking, waterlogged

1. wet

covered in water or other liquid

She forgot her umbrella and got wet walking back from the shops. The chair's all wet where he knocked over his beer.

2. damp

Алартып қарап көзлерин.

– бақлау, тексеріу, изертлеу,
салыстырыу, гүзетиу.

Қауа райын бақлап, шаманы аңлап отырды.

– көз тигиу, қарау.

Ол узақ уақыт айнаға тигилип қарап турды.

– кел. хәлсиз, ғайратсыз, күшсиз, иләнәзик, илекер.

– хәлсиз, әззи, күшсиз.

Ол узақ ауырыудан соң хәлсиз болып қалды.

– күшсиз, ғайратсыз, нәзик, қошы жоқ, нәренжан.

Жәнигүл Мырзагүлге қарағанда күшсиз екен.

– қартайған, тозған.

Айыр атанды жүк қартайтар, Семиз қойды май қартайтар.

– наұқаслы, бийтап, ауырыу, кесел, қәсте.

Жүзиниң қаны қашқан бийтапқа мегзейди.

– кел. хәл, ызғар, ығал.

– ызғар, ләмли, ләм.

Ызғар қара топырақ демнің арасында созылып рапш болып баратыр.

– ығаллы.

slightly wet

She'd just had a shower and her hair was still damp. The cellar has cold damp walls.

3. moist

slightly wet, often in a pleasant way
To clean the oven, just wipe it with a moist cloth. The cake should be moist, not too dry.

4. soaking

very wet
Don't let the dog into the kitchen – he's soaking or he's soaking wet.

5. waterlogged

relating to ground that is full of water, so the surface stays wet for a long time

After so much rain, the pitch is waterlogged. Most plants cannot grow in waterlogged soil.

work noun

Synonyms: work, labour, drudgery, graft

1. work

things that you do using your strength or your brain

There's a great deal of work still to be done on the project. There's too much work for one person. If you've finished that piece of work, there's plenty more to be done. Cooking for two hundred people every day is hard work.

2. labour

work, especially hard physical work
Does the price include the cost of labour?

3. drudgery

boring work that you do not enjoy
Most of the work in the office is sheer drudgery.

Еки бети қызарып, кең маңлайынан ығаллы тер шықты

– **ығал, ызғарлы, ләм.**

Ығал ләтте.

– **ызғарлы.**

Ызғарлы жер.

– **батпақты, батпақланған, ылайлы.**

Бала-шағасын шуұлатып, бурыу жол менен батпақты, қамыслы көллерге бағдар алған еди.

– ат. жұмыс, хызмет, ис, талап.

– **жұмыс, ис.**

Қолдан келер ис жоқ

– **жұмыс, мийнет, үлес.**

Ал бизиң әскерлеримиз ушын усындай бир адамның мийнетинен қанша хәрекет жыйналды.

– **ауыр, қыйын жұмыс, жақпайтуғын жұмыс, машақат.**

Бул дым қыйын зеригерлик жұмыс еди.

4. graft

(*informal*) very hard work that needs a lot of energy

She has succeeded through sheer hard graft.

worry noun

Synonyms: worry, anxiety, problem, responsibility, burden

1. worry

something that makes you anxious

Go on holiday and try to forget your worries.

2. anxiety

nervous worry about something

Her anxiety about her job prospects began to affect her health. _ The cost of the treatment is one of my main anxieties.

3. problem

something that causes difficulty

We're having problems with the new computer system.

4. responsibility

something that someone is responsible for

It's my responsibility to lock the doors at night. Your children are not my responsibility.

5. burden

something that is hard to deal with

Looking after the dog is sometimes quite a burden.

- ауыр, қыйын жұмыс.

Бұл дым қыйын зеригерлік жұмыс еді.

- ат. машқала, қыйыншылық, тәшүиш, сергизданлық.

- тәшүиш, машақат, машқала.

Үлкен тәшүишке түсті.

- ууайым, қайғы, ғам.

Жәнеуит келер деп еситсе де, журттың көп ууайымы болмады.

- машқала, машақат, сәббе, тәшүиш.

Үйдің, дүздің жұмысы, тиришилик ғамы, үй-ишинің машқаласы жалғыз Гүлзаданың мойнына түсті.

- жууапкершилик, талапшаңлық.

Хәр қандай жұмыста жууапкершилик керек.

- жүк, ауырманлық, қыйыншылық, ғауға.

Үйде пышық бағыу ауарманлағы менде - деди ол.

BIBLIOGRAPHY

1. Freeman W. A course Dictionary of English Idioms.
2. Александрова З.В. Словарь синонимов русского языка М.,1976
3. Календеров М. Каракалпак тили синонимлериниң қысқаша сөзлиги. Нөкис, 1990
4. Русско-каракалпакский словарь. Нов. изд. Нукус, 2010.
5. Мюллер В.Н. Англо-русский словарь М, 2002.
6. Қаракалпак тилиниң түсиндирме сөзлиги. I II III IV том. «Қаракалпакстан» баспасы, 1992.
7. McCarthy, M. and O'Dell, F. (1999) English Vocabulary in Use - Elementary. Cambridge: CUP
8. McCarthy, M. and O'Dell, F. (2004) English Phrasal Verbs in Use. Cambridge: CUP
9. Redman, S. (1997) English Vocabulary in Use – Pre-intermediate. Cambridge: CUP
10. Thomas, B.J. (1986) Intermediate Vocabulary. Harlow: Longman
11. Thomas, B.J. (1990) Elementary Vocabulary. Harlow: Longman

Дүзиушилер:

Шаниязов Бөрибай Жаңабаевич - Нөкис мәмлектлик педагогикалық институты үлкен оқытыушысы, филология илимлериниң кандидаты.

Ембергенова Мапруза Абдиуалиевна - Нөкис мәмлектлик педагогикалық институты баслауыш тәлим кафедрасы доценти, филология илимлериниң кандидаты.

Жалғасов Нуржан Маратович - Нөкис мәмлектлик педагогикалық институты инглис тили хәм әдедияты кафедрасы ассистенти.

Даулетмуратова Хүрзия Елиубаевна - Нөкис мәмлектлик педагогикалық институты инглис тили хәм әдебияты кафедрасы ассистенти.

ИНГЛИСШЕ – ҚАРАҚАЛПАҚША СИНОНИМЛЕР СӨЗЛИГИ

Бас редактор: - К.М. Кощанов

Тех. Редактор: - Е.К.Искендерова

Корректор: - А.Сарыбаева

Оператор: - Н.Нысанбаев

Әжинияз атындағы НМПИ редакция-баспа бөлими

Әжинияз атындағы НМПИ баспаханасында басылған. 2016-ж.

Буйыртпа №0248. Нұсқасы 100 дана. Форматы 60х84. Көлеми 5,25 б.т.

230105, Нөкис қаласы, А.Досназаров көшеси-104. Реестр №11-3084

